

Tix: XGBGM/0047/21

Tar: 30 December 2021

Ku: Madaxweynaha Dawlad Gobaleedka Galmudug
Og: Madaxweyne Kuxigeenka Dawlad Gobaleedka Galmudug
Og: Guddoomiyaha Maxkamada Sare ee Dawlad Gobaleedka Galmudug

= Dhusamareb=
= Dhusamareb=
= Dhusamareeb=

Ujeedo: Soo Gudbin Shuruuc uu Ansixiyey Golaha Sharci dejinta DGGM

Mudane Madaxweyne,

Iyada oo la tixraacayo warqadaha sumadeedu aheyd Tix:DGG/XMK/D0091 kuna taariikheysneed 09/06/2021, Tix:XMDG/11/056 kuna Taariikheysneed 15/11/2021, Tix:DGG/XMKG/12/061 kuna taariikhaysnaa, 18/12/2021 kana timid Madaxweynaha DGGM u jeed-kooduna ahaa soo gudbin Hindise Sharciyeedyo ay ansixiyeen Golaha Wasiiradu si Baarlamaanku uga guto Waajibkiisa Dastuuriga ah.

Golaha Sharci-dejinta DGGM ayaa ku Ansixiyey Kalfadhigiisa 4aad ee Sanadkaan 2021, Fadhiyadiisii 3, iyo 4aad, Shuruucda kala ah;

1. Sharciga Shaqaalaha Rayidka Galmudug Sharci LR:013. 26 December 2021.
2. Sharciga Shaqaalaha Guud ee Dawlad Gobaleedka Galmudug Sharci LR:014. 26 December 2021.
3. Sharciga Biyaha Dawlad Gobaleedka Galmudug Sharci LR:015. 28 December 2021.
4. Sharciga Dhismaha Golaha Adeega Garsoorka DGGM Sharci LR:016. 28 December 2021.

Mudane Madaxweyne adiga oo gudanaya Waajibkaaga Dastuuriga ah waxaan kusoo gudbinaynaa 6 daas Sharci ee kor ku xusan si aad ugu meel-mariso Xeer Madaxweyne, kadibna loogu soo saaro faafinta rasmiga ah ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Mahadsanid

M.ne Dr. Maxamed Nur Gacal
Guddoomiyaha Baarlamaanka DGGM

Office of the President

SHARCI Lr: 0015

Tr: 26/2/2022

ANSIXINTA SHARCIGA BIYAHA DOWLAD GOBALEEDKA GALMUDUG:

MADAXWEYNAHA DOWLAD GOBALEEDKA GALMUDUG,

- MARKUU ARKAY:** Qodobka 50aad farqaddiisa 12aad ee Dastuurka Dowlad Gobaleedka Galmudug
- MARKUU ARKAY:** Qodobka 35aad Farqaddiisa 1aad ee Dastuurka Dowlad Gobaleedka Galmudug
- MARKUU ARKAY:** Warqadda Guddoonka Baarlamaanka Galmudug Tix: XGBGM/0047/21 ee 30 December 2021 kuna saabsan ansixinta Sharciga Biyaha Dowlad Gobaleedka Galmudug
- MARKUU TIXGELIYAY:** Baahida ay Galmudug u qabto Sharcigaan

Waxa uu Madaxweynaha Dowlad Gobaleedka Galmudug soo saaray Xeerkan:

Qodobka 1aad:

Laga billaabo marka uu Madaxweynuhu saxiixo, waxaa la oggolaaday ansixinta Baarlamaanka ee Sharciga Biyaha Dowlad Gobaleedka Galmudug

Qodobka 2aad:

Waxaa uu Xeerkan dhaqan-gelayaa isla maalinta uu Madaxweynuhu saxiixo. Laga billaabo marka la saxiixo, waxaa la baabi'yay Sharci iyo Xeer kasta oo ka soo horjeedo waxaana lagu soo daabici doonaa Faafinta Rasmiga ee Dowlad Gobaleedka Galmudug.

Mudane, Axmed Cabdi Kaariye (Qoorqoor)

Madaxweynaha Dowlad Goboleedka Galmudug

JAMHUURIYADDA FEDERAACA SOOMAALIYA

DAWLAD GOBALEEDKA GALMUDUG

SHARCIGA BIYAH DGGM

[SHARCI LR 015/ 2021]

December 2021

TUSMADA SHARCIGA

CUTUBKA 1AAD <u>Macnaha Sharciga</u>	
Qodobka 1aad EREY BIXIN	4
Qodobka 2aad <u>Magaca Xeerka</u>	8
Qodobka 3aad <u>Xadka Adeegsiga Xeerkan</u>	8
Qodobka 4aad <u>Ujeeddoyinka Xeerka Biyaha Galmudug</u>	9
CUTUBKA 2AAD <u>Adeegsiga Biyaha iyo Macmiisha</u>	10
Qodobka 5aad <u>Mabaadi'da guud ee Xeerka Biyaha</u>	10
Qodobka 6aad <u>Xilalka iyo Waajibaadka Wasaaradda</u>	10
CUTUBKA 3AAD <u>Adeegsiga Biyaha iyo Macaamiisha</u>	11
Qodobka 7aad <u>Mabaadi'ida Adeegsiga Biyaha</u>	11
Qodobka 8aad <u>Wajibaadka Macaamiisha Biyaha</u>	11
CUTUBKA 4AAD <u>Xuquuqda Biyaha iyo Ruqsadaha Biyo soo saaridda</u>	11
Qodobka 9aad <u>Wada lahaanshaha</u>	11
Qodobka 10aad <u>Lahaanshaha gaarka ah</u>	12
Qodobka 11aad <u>Xaqa adeegsiga khayraadka Biyaha</u>	12
Qodobka 12aad <u>Diwaangalinta xuquuqda Biyaha</u>	13
Qodobka 13aad <u>Wareejinta, Baab'inta iyo Wax-ka beddelka Xuquuqda Biyaha</u>	14
Qodobka 14aad <u>Xallinta Khilaafyada la Xiriira Xuquuqda Biyaha</u>	14
Qodobka 15aad <u>Ruqsadda Biyo soo saarka</u>	14
Qodobka 16aad <u>Xadidaadaha, Joojinta ku meel gaarka ah, La wareegidda iyo baabi'inta</u>	16
CUTUBKA 5 AAD <u>Fulinta & lahaanshaha</u>	17
Qodobka 17aad <u>Lahaanshaha iyo adeegsiga guud ee Biyaha</u>	17
Qodobka 18aad <u>dhiibista adeegga danta guud</u>	17
Qodobka 19aad <u>Dib-ula-Soo noqoshada Xuquuqda Adeegsiga ee Dawlad Goboleedka Galmudug</u>	17
Qodobka 20aad <u>Xaqa adeegsiga Agabka Biyaha</u>	18
Qodobka 21aad <u>Maal-gelinta Hay'adaha aan Dawliga ahayn ee Agabka Biyaha ee Dadweynaha</u>	18
Qodobka 22aad <u>Maal-galinta Degmooyinka ee Agabka Dawladda</u>	19
Qodobka 23aad <u>Maal-galinta Dawlad Goboleedka Galmudug ee Agabka Galmudug</u>	19
Qodobka 24aad <u>Maal-galinta Hay'adaha gaarka ee Agabkii hore ee Dawlada</u>	19
Qodobka 25aad <u>Maal-galinta Hay'addaha gaarka ah</u>	20
CUTUBKA 6AAD <u>Biyo-siinta Magaalooyinka</u>	20
Qodobka 26aad <u>Qeexidda Aagagga Magaalooyinka</u>	20
Qodobka 27aad <u>Degmooyinka iyo Guddiyada biyo siinta Magaalooyinka</u>	20
Qodobka 28aad <u>Hawl-galinta Biyo siinta Magaalooyinka</u>	21
Qodobka 29aad <u>Maaraynta Dhaqaalaha dib u Cusboonaysiinta Hantida</u>	22
Qodobka 30aad <u>Kormeerka Wasaarada ee Biyo-siinta Magaalooyinka</u>	22
CUTUBKA 7AAD <u>Biyo-qaybinta Miyiga</u>	23
Qodobka 31aad <u>Qeexida Aagga Reer guuraaga</u>	23
Qodobka 32aad <u>Masuuliyadaha Dawladaha Hoose ee Biyo-qaybinta Miyiga</u>	23
Qodobka 33aad <u>Maaraynta Biyo qaybinta Macaamiisha</u>	23
Qodobka 34aad <u>Maaraynta Biyo-siinta gaarka ah</u>	24
Qodobka 35aad <u>Maaraynta Biyo-qaybinta Dadweynaha ee Degmada</u>	24
Qodobka 36aad <u>Adeegga Gaar ka ah ee Biyaha Miyiga</u>	24
CUTUBKA 8AAD <u>Biyo-siinta Xoolaha</u>	24
Qodobka 37aad <u>Xuquuqda Ilaha Biyaha Miyiga</u>	24
Qodobka 38aad <u>Qorshaynta iyo Sharciyaynta Bar-biyoodyada Cusub ee Xoolaha</u>	25
Qodobka 39aad <u>Ilaalinta Degaanka Ilaha Biyaha Miyiga</u>	25
Qodobka 40aad <u>U Ogolaanshaha Xoolaha Biyaha Miyiga</u>	25
Qodobka 41aad <u>Xallinta Khilaafaadka Biyaha Miyiga</u>	25
CUTUBKA 9AAD <u>Biyaha Beeraha</u>	26
Qodobka 42aad <u>Xuquuqda Biyaha Beeraha</u>	26

Qodobka 43aad	Sharciyaynta iyo Qorshaynta Biyaha Beeraha ee Cusub	26
CUTUBKA10AAD	Heerka Tayada Biyaha la Cabbo	27
Qodobka 44aad	Doorka tayada biyaha	27
Qodobka 45aad	Masuuliyadaha Degmada ee dhinaca Tayada Biyaha	27
Qodobka 46aad	Masuuliyadda Biyo-qaybiyaha Dhinaca Tayada Biyaha	28
CUTUBKA 11 AAD	Ilaalinta Biyaha Dhulka Hoose.....	28
Qodobka 47aad	Mudnaan iyo Sharaxaad.....	28
Qodobka 48aad	Hay’dda, Awoodda u leh Ilaalinta Biyaha	29
Qodobka 49aad	Ruqsadaha iyo Macluumaadka	29
Qodobka 50aad	Sahaminta Cilmiga Dhulka iyo Biyaha dhulka hoose	29
Qodobka 51aad	Maaxda iyo ku shubista Biyaha Dhulka Hoose.....	30
Qodobka 52aad	Ilaalinta Aagaga Ceelasha Riiga ah	30
Qodobka 53aad	Xeer-hoosaadyada khuseeya Qodista.....	30
Qodobka 54aad	Kormeerka Khayraada Biyaha Dhulka Hoostiisa.....	30
CUTUBKA 12AAD	Ilaalinta Biyaha Oogada	31
Qodobka 55aad	Mudnaan iyo Qeexitaan.....	31
Qodobka 56aad	Hay’adda ama Hay’adaha Awoodda u Leh.....	31
Qodobka 57aad	Adeegsiga Caadiga ah ee Biyaha Oogada iyo Xadayntiisa	31
Qodobka 58aad	Hawlaha Horumarinta Biyaha Oogada	32
Qodobka 59aad	Adeegsiga Kaydka Biyaha Oogada.....	32
Qodobka 60aad	Xuquuqda Macaamiisha biyo-shubka hoose	33
Qodobka 61aad	Ku-shubis Wasakh	33
Qodobka 62aad	Dhigista Adkeyeyaasha.....	33
Qodobka 63aad	Ruqsadda Wax ka soo saaridda Rugaha Biyo- mareenada	34
Qodobka 64aad	Hay’adda Awoodda u leh Ujuurooyinka.....	34
Qodobka 65aad	Hababka Taarifada Biyaha iyo Lacag bixinta gaarka ah	35
Qodobka 66aad	Saamaynta Dejinta Taarifada iyo lacag bixinta.....	35
Qodobka 67aad	Ujuurada Heshiiska.....	36
Qodobka 68aad	Ujuurada soo saaridda.....	36
Qodobka 69aad	Cashuurta Iibka.....	37
Qodobka 70aad	Lacag bixinta gaarka ah	37
Qodobka 71aad	Diidmada Lacag-bixinta	37
CUTUBKA 13AAD	Kala cayimaada masuliyada hay’adaha	37
Qodobka 72aad	Wasaarada iyo Hay’adaha Kale	37
Qodobka 73aad	Ururrada Macaamiisha Biyaha.....	38
CUTUBKA 14AAD	Mulkiyadaha laxiriira Biyaha, xaquuqda diwaan galinta iyo lahaanshaha dhulka	38
Qodobka 74aad	Xiriirka u dhexeeya Biyaha iyo Dhulka.....	38
Qodobka 75aad	Xayndaabka Ceelasha Riigga ah iyo Xuquuqda gelista iyo Baarista.....	39
Qodobka 76aad	Samaynta Shaqooyinka Horumarinta Biyaha	39
Qodobka 77aad	Mag-dhawyada khuseeya hir-galinta shaqooyinka Biyaha	40
Qodobka 78aad	Shaqo Culus.....	41
CUTUBKA 15aad	Qodobo kala duwan	41
Qodobka 79aad	Masuuliyadda wax-yeellada.....	41
Qodobka 80aad	Ganaaxyada	42
Qodobka 81aad	baabi in	
Qodobka 82aad	Dhaqan Galka Xeerka.....	42

CUTUBKA 1^{aad}

Macnaha iyo Ujeedooyinka Sharciga

Qodobka 1^{aad}

EREY BIXIN

Ujuurada Biyo soo Saarka:	Waa qiimaha uu qofku siinayo Hay'adda awoodda u leh marka uu doonayo in uu biyo ka soo saaro ilaha kaydka dabiiciga ah.
Ruqsadda Biyo Soo saarka:	Waa awood bixin ay hay'adda u xilsaarani siiso qofka leh xuquuq biyood si uu biyo u soo saaro isaga oo raacaya shuruudaha ku qeexan Qodabka 15aad faqradiisa 4aad.
Xeerka:	Waa Xeerka Biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug
Kayd biyo hoosaad	Waa kayd hayaha biyaha dhulka hoostiisa ku jira
Balli:	Waa dhul hooseeya oo dabiici ah oo qabta ama kaydiya biyaha dhul Oogadiisa ka soo rogmadda, waxaa ka mid ah biyaha laga qabsado marka Roobku da'o. Balli wuxuu noqon karaa mid ummaddu leedahay ama mid qof gaar u leeyahay.
Barkad:	Waa biyo qabte dhulka ku jira oo inta badan laga dhisay dhulka hoostiisa oo loo adeegsado in uu kaydiyo ama qabto biyaha ka soo rogmada marka roob da'o. Barkad waxaana lahaan kara dadweyne ama qof gaar ah.
Ceel gacmeed:	Waxaa loola jeedaa ceel gacmeed gaar loo leeyahay.
Biyo xeebeedyada Badda:	Waa biyaha badda oo xeebta ka baxsan marka laga reebo biyaha darayga ah ee gudaha dhulka iyo kayd biyoodyada biyaha dhanaan ee dhulka hoostiisa ku jira.
Shuruucda:	Waxaa loola jeedaa shuruucda Dawlad Gobaleedka Galmudug.
Guddiga:	Waxaa loola jeedaa Guddiga Siyaasadda Biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Hay'adda awoodda u leh: -

Waa Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha ama laan kasta oo dawli ah oo haysata awood sharciyeed oo ku salaysan Xeerkan biyaha. Hay'daha awoodda u leh waxaa ka mid ah Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha, Wasaaradda u xilsaaran Beeraha, Wasaaradda u xilsaaran xanaanada xoolaha, Wasaaradda u xilsaaran Caafimaadka iyo wasaaradda u xilsaaran Horumarinta Reer miyiga iyo Degaanka ama Hay'ado kale ama Wakaalad kasta iyo Wasaarad kasta oo loo xilsaaray masuuliyadda iyada oo la raacayo sida Xeerkan biyaha ku qeexan.

Sarkaal si rasmi ah awood loo siiyay:	Waa kormeere sare, baare ama xubin kale oo shaqaale dawladeed ah oo ka mas'uul ah in uu kormeero, fuliyo ama hirgaliyo arrin, isaga oo awoodda ka helaya hay'adiisa oo ah jago cayiman oo dawli ah ama amar maamul oo tilmaamo leh.
Degmo:	Waxaa loola jeedaa goob degaan maamul, sida ku qeexan Xeerka Dawladaha Hoose LR 04/2020 ee Dawlad Gobaleedka Galmudug
Biyo siinta guryaha:	Waxay dabooshaa baahida Biyaha si loo helo baahida guud ee dadku u qabo biyaha marka lagu daro waraabka beeraha, guryaha, jardiinooyinka iyo xoolaha nool ee degaanku u baahan yahay.
Faafinta Rasmiga ah:	Waxaa loola jeeda faafinta rasmiga ah ee Dawlad Gobaleedka Galmudug
Biyo dhul hoosaad:	Waxaa loola jeedaa kayd biyood oo dabiici ah ama socda dhulka hoostiisa marka laga reebo kaydanka dadku sameysto ama dhismayaasha la midka ah sida Barkadaha; waxaa ka mid ah biyo hayaha ku yaalla dhulka xeebta ah
Haystaha xuquuqda adeegsiga:	Waa hay'ad dawli ah oo Wasaaraddu u xilsaartay arrimaha biyaha ama ciddii kale ee ay Wasaaraddu u wakiilatay xuquuqda adeegsiga agabka biyaha ee Dawladda ama nidaamka
Ku-daris:	Waa dareere kasta oo lagu shubo biyaha oogada dhulka iyo kuwa dhulka hoose, si toos ah ama si dadban, iyada oo loo bareerin ama aan loo kasin, haddii ay sabbaynayso ama aanay waxba yeelayn, iyada oo la marinayo beeb, kanaal, dhijjaan ama hab kale oo gacanta lagu sameeyay.
Ujuurada heshiiska (lease fee):	Waa lacagta uu bixinayo qaybiyaha adeeggu isaga oo heshiis ka haysta degmada ama hay'adaha kale (sida ku qeexan qodobka 28aad, faqradiisa 4aad, xarafka 'KH') isaga oo siinaya, haystaha xuquuqda adeegsiga nidaamka biyaha.
Hay'adda deegaanka ah:	Waa hab dhismeedka dawladeed sida ku qeexan sharciga LR 04/2020 ee Dawladaha Hoose ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.
Duq magaalo (Mayor):	Waa Guddoomiyaha Golaha Deggaanka sida ku qeexan Xeer LR. 04/2020 ee Dawladaha Hoose ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Heerbeegyada:	Heerbeegyadu waxa ay ka kooban yihiin hab kasta oo lagu Heshiiyey in nidaamyada ama adeegyadu ku sifoobaan si ay u noqdaan kuwo bulshadu adeegsato ama isticmaasho, waxa ka mid ah heerbeegyada tayada biyaha (Water quality standards).
Shakhsi:	Waa biyo soo saarid sharci ah oo ay iska leeyihiin qof gaar ah, shirkad, iskaashato, ururro iskood isu abaabulay ama koox gaar ah oo danaynaya horumarinta ama maamulka biyaha iyaga oo ah urur madax-banaan, hantiilayaal degaan ah sida Tuulo, Magaalo, Wasaarad ama Wakaalad ama qayb ka mid ah.
wasakhayn ama Sadhayn:	Waa wax kasta oo isbeddel toos ah ama toos aan ahayn ku keeni kara tilmaamaha duleed, kiimikeed ama bayoolojiyeed ee qayb ka mid ah degaanka ama ku shubistooda, ku daadintooda ama wixii ay soo daayeen ee wasakh iyo walxo kale ah ku yeelan karaan saamayn aan ku habboonayn adeegyada biyaha ama khayraadka kale ee dabiiciga ah ama wixii keeni kara xaalad khatar ku keeni karta deegaanka, caafimaadka, nololsha dadka, xoolaha iyo dhirta. Intaa waxaa dheer sadhowgu ama wasakheynta in uu yahay xaalad kasta oo wax yeelaysa, xadaynaysa ama xaddidaysa tayada biyaha ee lagu tilmaamay Xeerkan iyo shuruucda kale ee biyaha
Wasakheeye ama Sadheeye:	Waa shakhsi kasta oo sadhow ama wasakh ku keeni kara biyaha.
Gobal:	Waa goob maamul degaameed sida ku Qeexan Xeer LR. 04/2020 ee Dawladaha Hoose ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.
Tilmaamaha gaarka ah:	Waa shuruud kasta oo farsamo ahaan laga rabo marka la dhisayo adeeg dawladeed waxaana ka mid ah tilmaamaha gaarka ah (specifications) ee marka la dhisayo ceel riig ah.
Biyaha oogada Dhulka:	Waa biyo si joogta ah ama si goo-goos ah oogada dhulka u qulqula ama ku nasta dhulka korkiisa iyaga oo ka haray biyo roobeed, Waxaa ka mid ah durdurada iyo balliyada
Lacag bixin gaar ah:	Waa ganaax lacageed oo maamulka biyuhu jidaynayo in la bixiyo kadib marka ay caddaato in lagu xadgudbey heerkii ama xadayntii lagu bixiyey Xuquuqda Biyo soo-saaridda.
Guddiga biyaha:	Waa guddi madax-bannaan oo ay Wasaaraddu u dooratay si ay u kor-meeraan heshiis shaqo. Waxa ayna ka kooban yihiin wakiillo degaan oo ka socda daneeye-yaasha kala duwan ee dhinaca biyaha
Sicirka biyuhu:	Waa qiimaha ama tiro lacageed oo qofka biyaha adeegsanaya uu Siinayo biyo-qaybiyaha.

Unugga maaraynta	Waa koox shaqaalaha degmada ah oo ay degmadu u xil saarantahay
Biyaha:	Hawl- gelinta iyo maaraynta adeegga biyaha iyaga oo ka wakiil ah Degmada
Biyo qaybiye:	Waa qofka qaybinaya biyaha ama adeegga biyaha si uu dakhli uga helo
Khayraadka	Waxa ay ka kooban yihiin biyaha oogada iyo dhulka hoostiisa ku jira marka lagu daro kuwa dabiiciga ah iyo kuwa dadku sameeyo ee
Biyaha:	Harooyinka, Dooxyada, Kanaalada biyaha roobka, biyaha cusbada laga saaray, biyaha la sifeeyay ama dib loo adeegsaday, kuwa dhijaanada ama meel sare ka soo shubma iyo biyaha xeebaha ee badda.
Xuquuq biyood:	Waa xaq uu leeyahay qofka haysta sharci biyo loogala soo bixi karo il-biyood si loogu adeegsado iyada oo sideeda loo fulinayo xakamaynta biyaha iyo shuruucda kale; xaquuqaha biyaha waa in la diiwaan galiyo sida ku qeexan qodobka 12aad ee Xeerkan.
Biyo qaybin:	Waa fidin adeeg biyood oo loogu talo galay in dadku baahidooda u adeegsadaan kuma jiraan kuwa loo adeegsado waxyaabaha kale sida waraabka beeraha, xoolaha iwm.
Shaqooyinka Biyaha:	Shaqooyinka horumarinta khayraadka biyaha waxaa ka mid ah kanaaladda iyo saaqiyadaha, biyo xireenada sida balliyada, Barkadaha, ilaha biyaha sida ceelasha iyo riigagga, bambooyinka iyo rakibaaddooda, dhuumaha biyaha, biyo weecinta sida moosaska barkadaha sifeeya biyaha iyo kuwa kala fadhiisiya, dhisme kasta oo loo sameeyay in biyaha lagu kaydiyo, biyo mareen, biyo leexin, xakamayn ama biyo soo saarid loogu talo galay in ay ka celiyaan ilaha biyaha nabaad-guurka iyo wasakheeye-yaasha, iyo wax kasta oo loo adeegsado biyaha nooc kasta ha loo adeegsado, ama shaqo biyood kasta oo lagu ilaalinayo shaqooyinka biyaha. Waxaana loo qaybiyaa horumarinta biyaha dhulka hoose iyo biyaha oogada dhulka.

Qodobka 2aad

Magaca Xeerka

1. Xeerkan waxaa loogu yeerayaa Xeerka Biyaha Dawlad Gobaleedka Galmudug ee Soomaaliya

Qodobka 3aad

Xadka Adeegsiga Xeerkan

1. Xeerkan waxaa loo adeegsanayaa maamulka iyo maaraynta biyaha degaannada Dawlad Gobaleedka Galmudug ee Soomaaliya

Ujeeddooyinka Xeerka Biyaha Galmudug

1. Ujeeddooyinka Xeerkani waa in la horu-mariyo helitaanka agabka biyaha iyada oo la raacayo habka joogtaynta nidaam-maamul oo loo simanyahay kuna salaysan noocyada kala duwan ee adeegga, agabka biyaha iyo bad-baadinta degaanka.
 - b. In la aqoonsado, la sharciyeeyo, la xoojiyo laguna wargaliyo hay'adaha maamulka, nidaamka dhaqan dhaqaale ee biyaha Galmudug ee dhinaca maamulka biyaha iyo arrimaha heer-beegyada.
 - t. In la aqoonsado, la sharciyeeyo, la xoojiyo lana horgeeyo nidaam canshuureedka iyo heer-beegyada biyaha hay'ada fulinta ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.
 - j. In lagu maamulo, maaraynta khayraadka biyaha iyo qaybinta adeegyada biyaha iyada oo la fulinayo, Lana hirgalinayo xeerka biyaha iyo xeer nidaamiye-yaashiisa.
 - x. In awood loo helo horumarinta istratijiyada Galmudug ee dhinaca biyaha looguna tarjumo qorsheyaal dawlad gobaleed si markaa loo qiimeeyo looguna daro qorshaha guud ee Galmudug iyo ka faa'iidaysiga deeqaha iyo iskaashiga caalamiga ah.
 - kh. In awood loo yeesho qorshayn iyo qiimayn guud oo ka wada dhexaysa barnamijyada iyo mashaariicda khayraadka biyaha kuwaas oo fulintooda iyo dhismahooda loo daynayo Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha iyo hay'adaha kale ee ay khusayso.
 - d. In loo sameeyo iskaashi dhex-mara Wasaaradaha Dawlad Gobaleedka Galmudug iyo hay'adaha madaxa bannaan ee ka hawl gala horumarinta, maamulka iyo maareynta khayraadka biyaha iyo adeegsigooda
 - r. In la qeexo waajibaadka iyo xuquuqda shakhsiyaadka ay khusayso bulsho ahaan iyo dhaqaale ahaan iyada oo biyaha loo adeegsanayo si habsami ah oo lagu jaangoynayo danta guud ee bulshada Galmudug.
 - s. In la dhiiri-geliyo lahaanshaha gaarka ah, gaar ahaanna nidaamka lahaanshaha wadajirka ah ee dawladda iyo dadweynaha [Public Private Partnership – PPP].

CUTUBKA 2^{AAD}

Adeegsiga Biyaha iyo Macmiisha

Qodobka 5aad

Mabaadi'da guud ee Xeerka Biyaha

1. Dhawridda, horumarinta iyo kor u qaadista tayada biyaha iyo badbaadinta khayraadka biyaha, iyo sidoo kale habsami u adeegsiga khayraadkaasi
2. Adeegsiga khayraadka biyaha way reebban tahay iyada oo aan ruqsad loo haysan haddii aanay jirin duruufo Xeerkani tilmaamay oo fasaxaya.
3. In la sameeyo habka sicir goynta biyaha maadaama ay biyuhu yihiin badeecad ama adeeg xaddidan oo leh ahmiyad bulsho iyo dhaqaaleba.
4. In la xoojiyo adeegyada biyo siinta gaar ahaan dib-u-adeegsiga biyo hore loo isticmaalay iyada oo la dhiiri-galinayo samaynta agabyo ku habboon.

Qodobka 6aad

Xilalka iyo Waajibaadka Wasaaradda

1. Waajibaadka Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha waxaa ka mid ah:-
 - b) Dajinta xeer-nidaamiye-yaasha lagama maarmaanka u ah hab-maamulka iyo xal u helidda arimaha socodsiinta maamulka khayraadka biyaha si loo fuliyo nuxurka ujeedooyinka uu xanbaarsan yahay Xeerkani sida uu tilmaamay qodobka 4^{aad}.
 - t) Kormeeridda, fulinta shuruucda iyo maaraynta arrimaha khuseeya ka hortagidda iyo xakamaynta sadhawga biyaha (wasakheynta).
 - j) Samaynta iyo hir-galinta nidaamyo farsamo iyo kuwa aan farsamo ahaynba ee heer-beegyada biyaha si loo ilaaliyo tayada adeegsiga biyaha iyada oo la adeegsanayo aqoon, qalab iyo farsamo ku habboon.
 - x) Hirgalinta iyo horumarinta heer-beegyada tayada biyaha la cabbo oo ay ka mid yihiin biyaha warshadaysan iyo sidoo kale dib u adeegsiga biyaha isku dhafan (Biyaha ka soo noqda beeraha, bulaacadaha, biyaha wasakhda ah ee warshadaha iwm.) iyo sidii loo badbaadin lahaa loogana faa'adaysan lahaa biyo-hayaha, biyaha oogada, xeebaha, badaha iyo khayraadka kale ee biyaha.
 - Kh) Samaynta iyo ilaalinta diwaanka dhammaan xuquuqda iyo waajibaadka biyaha la xiriira oo dhamaystiran kana mid yihiin macluumaadka biyaha, dhulka iyo habka dhaqan dhaqaale ee u gaarka ah adeegsiga biyaha.

CUTUBKA 3^{AAD}

Adeegsiga Biyaha iyo Macaamiisha

Qodobka 7aad

Mabaadi'ida Adeegsiga Biyaha

1. Wasaaradda awoodda u leh waa in ay ilaaliso, xakamaysana soo saaridda iyo adeegsiga khayraadka biyaha.
2. Wasaaradda awoodda u leh waa in ay dhaqan-geliso nuxurka qodobada Xeerkan iyo xeer-hoosaadyada ay tahay in lagu dhaqan-geliyo adeegsiga biyaha.

Qodobka 8aad

Wajibaadka Macaamiisha Biyaha

1. Macaamiisha Biyuhu waa in ay ka war-qabaan nuxurka Xeerkan Biyaha iyo shuruucda kale ee khuseeya biyaha ee u yaalla Dawlad Gobaleedka Galmudug.
2. Waa in biyaha loo adeegsado si wax ku ool ah oo dhaqaalayni ku jirto iyada oo la adeegsanayo farsamada, hab-nidaameedyada iyo dariiqooyinka ugu habboon. Waana in loo xanaaneeyaa agabka adeegsiga biyaha sida ugu fiican ee suurta galka ah.
3. Marka la adeegsanayo khayraadka biyaha waa in aan loo gaysan wax-yeello iyo dhibaato dadka, xoolaha iyo degaankaba.
4. Waxaa waajib ku ah macaamiisha biyaha in ay ka ilaaliyaan wasakheynta biyaha.

CUTUBKA 4^{AAD}

Xuquuqda Biyaha iyo Ruqsadaha Biyo soo saaridda

Qodobka 9aad

Wada-lahaanshaha

1. Lahaanshaha khayraadka biyaha dabiiciga ah waxaa loo igmaday Dawlad Gobaleedka Galmudug oo uga wakiil ah muwaadiniinta Soomaaliyeed ee ku nool degaannada Galmudug.
2. Isticmaalka khayraadka biyaha waa in lagu maamulaa shuruucda ku habboon ee la xiriira nidaamyada hab-maamulka u yaalla Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Qodobka 10aad

Lahaanshaha gaarka ah

1. Gaar looma yeelan karo khayraadka biyaha ee dabiiciga ah sida: kayd biyood, biyo fadhiisi, biyo mareen, iwm.
2. Khayraadka biyuhu waa hanti guud, lagumana sheegan karo lahaansho dhul dhinaca ku haya ama ku dhexyaal biyo sida Haro, Ceel, Bad, Doox, iwm.
3. Adeegyada khayraadka biyaha marka laga soo saaro kaydka dabiiciga ah ayuu adeegsigiisu noqon karaa Lahaansho gaar ah oo waafaqsan shuruudaha biyaha Galmudug.
4. Soo saaridda khayraadka biyaha waxa uu mulkiiluhu ku iibin karaa si waafaqsan shuruudaha biyaha, iibiyaha biyaha dadku cabbaan waa in uu fuliyo shuruudaha ku xusan qodobka 45aad, faqradiisa 1aad.

Qodobka 11aad

Xaqa adeegsiga khayraadka Biyaha

1. Adeegsiga khayraadka biyuhu waa xaqa isticmaalka xad go'an oo biyo ah oo lagala soo baxayo kayd-biyood ku yaalla meel cayiman. Tilmaamaha gaarka ah ee xaqa adeegsiga biyaha waxa ka mid ah haystaha ruqsadda, goobta, ujeeddada adeegsiga, xaddiga, iyo tafaasiisha qalabka.
2. Ruqsada adeegsiga khayraadka biyaha waxaa haysan kara wakaalad dawladeed, shakhsi gaar ah ama bulsho sida urur biyo-adeegsadeyaal.
3. Xeerka Biyuhu waxa uu aqoonsanyahay dhammaan dhaqanka xuquuqda adeegsiga khayraadka biyaha ee aan ka hor imanayn sharciga.
4. Hadii uu jiro adeegsi hab dhaqan ah oo loo adeegsado khayraadka biyaha waa in loo diwaan galiyo sida ku xusan xeerkan qododbkiisa 12^{aad}.
5. Biyo soo saar kasta oo loo adeegsanayo qalab mishiin ah waa in marka Wasaaradda laga soo codsado diiwaan-gelin sida ku xusan qodobka 12^{aad} waana in loo diiwaan-galiyo haddii uu buuxiyo shuruudaha.
6. Ciddii hore loogu diiwaan-geliyey ka-shaqaysiga adeegga khayraadka biyaha, haddii ay u baahan tahay in ay hawl- gasho, waana in ay codsato ruqsadda biyo soosaaridda si waafaqsan qodobka 15^{aad}.

Qodobka 12aad

Diwaangalinta xuquuqda Biyaha

1. Xeerkani waxa uu tilmaamayaa in la diiwaan-galiyo dhammaan xuquuqda biyaha marka lagu daro, xuquuqda biyaha dhaqanka ah, haya'adda awoodda u leh waa in ay ilaaliso oo ay saxid ku samayso diiwaanka xuquuqda biyaha, diiwaanku waxa uu asaas u noqonayaa xallinta khilaafyada ku saabsan xuquuqda iyo adeegsiga khayraadka biyaha.
2. Waa in ay Wasaaraddu u magacawdo degmo kasta sarkaalka biyaha ah, kaas oo u xilsaaran in uu sameeyo, ilaaliyo, xafido, soona bandhigo diiwaanka xuquuqda biyaha degmada. Degmadu waa in ay nuqulka diiwaanka oo saxan si joogto ah ugu soo gudbisaa Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.
3. Lacag la'aan [bilaash] ayaa lagu maaraynayaa nidaamka diiwaan galinta iyo baaridda diiwaanka marka loo baahdo.
4. Haddii aanu ka hor-imanayn nuxurka faqrada 3aad ee qodobkan qof kasta oo u baahda in uu macluumaad kala baxo diiwaanka, ujeedo kasta ha ka lahaadee waa in uu ku bixiyo xafiiska sarkaalka biyaha degmada qadar ujuuro lacageed ah oo maangal ah oo lagu caddayn doono xeer-nidaamiye-yaasha Xeerkan.
5. Wasaaradda u xil saaran arrimaha biyuhu waa in ay faafiso xeer hoosaadyada ama xeer-nidaamiye-yaasha khuseeya hab-nidaameedka diiwaan-galinta iyo ilaalinta diiwaanka. Xeer-hoosaadku waa in uu faah-faahiyo xaqa uu u leeyahay qof kasta in loo baaro diiwaanka iyo nidaamka looga baahan yahay in uu soo maro si loo saxo wax kasta oo ku qoran.
6. Qoraal kasta oo diiwaanka galay waa in uu ku siiyo tafaasiisha u gaarka ah xuquuqda biyaha oo ay ku jiraan taariikhda cabashada, diiwaan galintooda, diidmada iyo wixii suurto gal ah ee la saxay iyada oo loo eegayo xuquuqdiisa.
7. Qof kasta oo codsada in loo diiwaan-galiyo xuquuq biyo (oo hadda kadib lagu magacaabi doono codsade) waa in uu raaco nidaamka ku xusan qodobkan faqradiisa 5aad.
8. Haddii aanay ka hor imanayn qodobkan faqradiisa 7aad waa in la raaco habka hoos ku xusan.
 - b) Codsaduhu waa in uu arji u qorto sarkaalka u xil saran diiwaanka degmada isagoo buuxinaya foomka codsashada ee sarkaalku bixiyay.
 - t) Codsigaasi waa in lagu baahiyo Faafinta Rasmiga ah muddo aan ka yarayn bil kana badnayn seddex bilood.
 - j) Mudadaasi kor ku xusan dhexdeeda qof kasta oo codsigaa ka soo horjeedaa waa in uu ka diiwaan galiyo diidmadiisa, qoraal ahaan, xafiiska degmada.
 - x) Sarkaalku waa in uu ogaado diidmada, lana tashado codsadhaha iyo dhinacyada ay saamayso kadibna go'aan ku gaaro mudada ku xusan qodobka 12aad faqrada 8aad xarafka T.
 - kh) Haddii aan la diiwaan galin wax diidmo ah mudadaasi dhexdeeda waa in la bixiyo Xuquuqda Biyaha lana diiwaan galiyo.

- d) Sarkaalka u xilsaaran diiwaanku waa in uu bixiyo shahaadada diiwaan galinta oo faah-faahinaysa tilmaamaha u gaarka ah xuquuqda codsadhaha.
- r) Diiwaan galinta xuquuqda biyuhu isma beddeli karto mana bedeli karto dabecadda iyo ujeeddada adeegsiga.

Qodobka 13aad

Wareejinta, Baab'inta iyo Wax-ka beddelka Xuquuqda Biyaha

1. Isbeddel kasta oo lagu sameeyo tilmaamaha u gaarka ah xuquuqda biyuhu waxa uu u baahan yahay in lagu muujiyo diiwaanka iyada oo la raacayo hab-nidaamka loo saxo macluumaadka ku jira diiwaanka ee ay dajisay Hay'adda Awoodda u leh. Haystaha xuquuqda biyaha waxaa laga rabaa in uu raaco taallabooyinka lama huraanka u ah in wax laga beddelo macluumaadka ku kaydsan diiwaanka.
2. Dadka iska leh dhaxalka haysashada xuquuqda biyuhu way dhaxli karaan iyada oo la waafajinayo shuruucda ku habboon ee dhaxalka. dhaxleyaasha cusub waxaa laga rabaa in ay xafiiska degmada u soo gudbiyaan tilmaamaha u gaarka ah si loo saxo diiwaanka
3. Xuquuqda biyaha la diiwaan-galiyay waxaa lagu wareejin karaa cid kale oo (seddexaad) iyada oo la waafajinayo hab-nidaameedka ku xusan Xeerkan ee ay tahay in la raaco.
4. Xuquuqda biyaha waa lala wareegi karaa mar kasta oo ay lama huraan noqoto in biyaha loo adeegsado nidaam biyood oo dan guud ah iyo in loo adeegsado horumarinta ama ka raridda shaqooyinka biyaha gaarka loo leeyahay, si loo meelmariyo nidaam anfacaya danta guud.
5. Haddii ay dhacdo in lala wareego xuquuq biyood gaar ah, waa in mulkiilaha xuquuq-biyoodka la siiyo mag-dhaw u dhigma oo ay soo caddaysay Maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 14^{aad}

Xallinta Khilaafyada la Xiriira Xuquuqda Biyaha

1. Haddii uu yimaado khilaaf la xiriira xuquuqda biyaha waa in la xoojiyo dariiqooyinka bulshadu ku xalliyaan arrimahan oo kale iyada oo lagu dhaqan-gelinayo xeer dhaqameedka bulshada Galmudug.
2. Haddii ay dhacdo in lagu guulaysan waayo in khilaafka lagu xalliyo qaabka ku xusan faqrada laad ee qodobkan, waa in loo gudbiyaa arrinta Maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 15aad

Ruqsadda Biyo soo saarka

1. Dhammaan biyo soo saaridda iyo adeegsiga biyaha ee laga soo saarayo ilaha dabiiciga waa in laga helaa ogolaansho hay'adda awoodda u leh in ay bixiso ruqsada soo saaridda.

2. Wax ruqsad ah lama bixin karo haddii ay wax dhibaato ah u keenayso deegaanka dabiiciga ah sida:-
 - b) Ka faa'iidayso ka badan awoodda biyaha dhulka hoostiisa ku kaydsan.
 - t) Biyo milix leh oo soo gala kaydka.
 - j) Biyo dabiici u socda oo si aan la ogolayn loo leexiyo.
 - x) Haddii biyaha la hayaa ay keeni karaan in bulshada iyo xooluhu meel ku farabataan taas oo keeni karta nabaad guur farabadan ama khatar galinaysa ilaalinta dhulka daaqsinta ah iyo dhulka baadiyaha ah.
 - kh) Haddii hawlaha adeegsiga kaydka biyaha ay saameyn ku yeelato isticmaalka xuquuqda biyaha oo ay leeyihiin adeegsade-yaasha degaan kale.

3. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha waxa ay qeexi doontaa xadka lama dhaafaanka ah ee biyo soo saarista (threshold) ee haddii la dhaafo loo baahan yahay ruqsadda soo saaridda biyaha oo u gaar ah. Xadkaas lama dhaafaanka ah ee la ogolyahay waxaa lagu qeexi doonaa xeer- hoosaadka Wasaaraddu ay soo jeedin doonto.

4. Ruqsadda soo saarista biyuhu waxa ay lagama maarmaan u tahay marka:-
 - b) Qaddarka soo saarista shaqada biyuhu ka badan tahay xadka lama dhaafaanka ah ee la ogolyahay.
 - t) Biyaha la soo saarayo oo loogu talo galay nidaamka biyo siinta dadweynaha iyada oo aan la eegayn xadka soo saaridda.
 - j) Il biyoodku ku yaallo meel cayiman oo lagu xakameeyey xeerkan.

5. Hay'adda awoodda u leh bixinta ruqsadda biyo soosaariddu waa Wasaaradda Macdanta Tamarta iyo Biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug oo u xilsaaran arrimaha biyahailaa ay Wasaaradda u igmato awoodan xafiiska degmada, xaalado gaar ah darteed, iyada oo la raacayo xeer hoosaadyada biyaha.
6. Marka la diiwaan galinayo xuquuqda-biyaha ku shaqaynaya mishiinada, sarkaalka biyaha ee degmada ayaa go'aan ka gaaraya in xuquuqda biyuhu u baahan yihiin ruqsadda soo saaridda, isaga oo tix-raacaya Qodobkan faqradiisa 4aad, haddii ay sidaasi jirto, waxa uu siinayaa xaashida codsiga waxa uuna ka caawinayaa codsadhaha hab nidaameedka buuxinta codsiga.
7. Codsaduhu, si go'aan looga gaaro, waxa uu u gudbinayaa codsigiisa hay'adda awoodda u leh ee ay u igmatay Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha.
8. Ruqsadda soo saaridda biyaha waa in lagu diiwaan-geliyo diiwaanka guud oo lagu xafido Wasaarada u qaabilsan arrimaha biyaha.
9. Isbeddel kasta oo lagu sameeyo macluumaadka ruqsadda soo saaridda waa in la diiwaan-geliyo iyada oo la raacayo Xeer hoosaadka biyaha.
10. Wasaaradda awoodda u leh, waxa ay qorshe u dejinaysaa naqshadda iyo hababka ay u shaqaynayaan ceelasha riigga ah, ceelal meel ku wada yaal iyo Balliyo waaweyn.

Qorshahaasi waa in uu tilmaamaa tafaasiil ay ku jiraan: goobta, tirada ceelasha, dhererka ugu badan iyo maaxda ugu badan.

11. Xadka la soo saarayo ee ku xusan ruqsadda ayaa lagu go'aaminayaa cashuurta laga qaadayo haddii ay jirto.

Qodobka 16aad

Xadidaadaha, Joojinta ku meel gaarka ah, La wareegidda iyo baabi'inta.

1. Waa sharci darro in la soo saaro qadar biyo ah oo ka badan kan lagu tilmaamay xeer-hoosaadyada iyada oo ruqsad loo haysan ama in la dhaafo xadka lagu caddeeyay ruqsadda soo saarka noocaas ah waxa ay sababi kartaa in hay'adda awoodda u leh la wareegto qalabka ama qaaddo tallabooyin kale oo keeni kara in wax soo saarkaasi la joojiyo iyada oo aan loo eegin cidda iska leh.
2. Ruqsadda soo saarka waa la xadayn karaa ama la joojin karaa muddo iyada oo dan guud loo eegayo xaaladahan soo socda awgood:-
 - b) Biyo yaraan xoog leh oo ku timaadda kaydka biyaha laga soo saarayo ee ruqsadda soo saaridu khusayso.
 - t) Marka la xaqiijiyo in codsaduhu adeegsado in ka badan xadka biyaha ruqsadda loo siiyay muddo laba sanaddood ah
 - j) Wax-yeello la gaarsiiyo tayada ama wasakhayn loo gaysto kayd biyoodka ruqsada loo qaatay, taas oo dhaafsan heerka la ogol-yahay.
 - x) Soo saaridda oo sabab u noqon karta wax-yeello ku timaadda kayd biyoodka sida biyo wasakhaysan ama kuwa badda oo soo gala.
 - kh) Khatar ku timaadda degaanka oo keeni karta nabaad guur, iyo dadka iyo xoolaha oo meel ku uruura.
3. Waa in ay jirto magdhow u dhiganta oo laga bixiyo xadidaada ama joojinta noocaasi ah haddii aanu haystaha ruqsaddu eedda lahayn iyada oo xaddigeeda lagu go'aamin doono xeer hoosaadyada ay soo saarto Wasaaradda awoodda u leh.
4. Haddii ay dhacdo in ruqsad haystuhu adeegsan waayo muddo hal sanno ah, Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha waxa ay kala noqon kartaa ruqsadda iyada oo aan wax magdhaw ah bixineyn.
5. Haddii ay jirto xaaladda qodobkan faqradiisa 2aad xarafka T iyo faqradda 4aad Wasaaraddu waxa ay awood u leedahay in xuquuqda biyaha mar kale la siin karo codsadaayaal cusub iyada oo la waafajinayo xeer hoosaadka.

CUTUBKA 5^{AAD}

Fulinta & lahaanshaha

Qodobka 17aad

Lahaanshaha iyo adeegsiga guud ee Biyaha

1. Lama wareejin karo Lahaanshaha khayraadka dabiiciga ah ee biyaha.
2. Dhammaan agabka biyaha ee lagu maal-geliyey hantida dawladda waa hanti qaran oo Dawlad Gobaleedka Galmudug ka masuul tahay.

Qodobka 18aad

U dhiibista adeegga danta guud

1. Dawlad Gobaleedka Galmudug waxa ay ugu dhiibi kartaa bulshada xuquuqda adeegsiga khayraadka biyaha Dawladdaha Hoose ee Galmudug ka dib marka ay heshiis labada dhinac wada galaan.
2. Heshiisku waa in uu si buuxda ugu wareejiyaa dawladda hoose ee uu khuseeyo fidinta adeegga biyaha iyo xuquuqda adeegsiga agabka.
3. Haddii aanu ka hor imanayn nuxurka Qodobkan faqradiisa 1aad iyo faqradiisa 2aad Dawladda Hoose awood uma laha in ay hantida Dawlad Gobaleedka Galmudug ee lagu aaminay iibiso ama cid kale ku wareejiyo ama heshiis maamul wadaag ah kula gasho cid saddexaad.

Qodobka 19aad

Dib-ula-Soo noqoshada Xuquuqda Adeegsiga ee DGGM

1. Haddii Dawladdaha hoose ku guul daraystaan xaqiijinta habsami u fidinta adeegga biyaha, taas oo curyaaminaysa fidinta adeegyada biyaha, Dawlad Gobaledka Galmudug waxa ay awood u leedahay dib ula soo noqoshada xuquuqda adeegsiga hantida guud ee Dawladda.
2. Marka Dawlad Gobaleedka Galmudug dib ula soo noqoto xuquuqda adeegsiga hantida, Dawladda, waa in ay sii waddaa mas'uuliyadda buuxinta adeegyada biyaha ee degaanka ay khusayso.

Qodobka 20aad
Xaqa adeegsiga Agabka Biyaha

1. Xaqa adeegsiga agabka biyaha danta guud loo isticmaalo waxa ay waajibinaysaa mas'uuliyadda in la xaqiijiyo joogtaynta maamulka iyo maaraynta adeegyada ku saabsan:
 - b. In si fiican loo abaabulo habsami u hawl-gelinta iyo dayactirka agabka adeegsiga biyaha
 - t. In la abaabulo maal-galin lagu cusboonaysiiyo agabka adeegsiga khayraadka biyaha iyada oo lagu qorshaynayo muddada jiritaanka [cimriga] laga filayo qaybaha kala duwan.
 - j. In la qorsheeyo fidinta iyada oo lagu jaangoynayo baahida.

Qodobka 21^{aad}
Maal-gelinta Hay'adaha aan Dawliga ahayn ee Agabka Biyaha Dadweynaha

1. Maal-galinta ay ku sameeyaan hay'adaha aan dawliga ahayn agabka biyaha ee loogu tala galay adeegga dadweynaha waa in ogolaansho loo helo sida uu dhigayo qodobka 15^{aad}.
2. Agabka lagu xusay Qodobkan faqradiisa 1aad waa in marka uu dhamaado lagu daro hantida Dawladda, laguna qoro Diiwaanka Hantida Galmudug iyada oo loo cuskanayo heerbeegyada qodobka 15^{aad}.
3. Iyada oo la raacayo Qodobkan faqradiisa 2aad hay'adda maal-galintu waa in ay agabka biyaha ku wareejisaa heerka ugu hooseeya ee maamulka awoodi kara in uu buuxiyo xaqa adeegsiga xuquuqda biyaha ee uu dhigayo Qodobkan faqradiisa 1^{aad} iyada oo la raacayo hab- nidaameedka wasaaradda u xilsaaran arimaha biyaha u diyaarisay.
4. Marka adeegga biyuhu dhamaantii ku yaallo xuduudda degmo keliya, heerka ugu hooseeya ee ku habboon adeegsiga xuquuqdu waa degmada.
5. Marka adeegga biyuhu ku yaallo xuduudaha degmooyin kala duwan heerka ugu habboon adeegsiga xuquuqda waa gobalka.

Qodobka 22^{aad}
Maal-galinta Degmooyinka ee Agabka Dawladda

1. Maal-galinta degmooyinku ku sameeyaan agabka wax soo saarka loogu talo galay biyo siinta dadweynaha waa in lagu bixiyo ruqsad sida uu dhigayo qodobka 15^{aad}.
2. Agabka biyaha ee degmadu ku maal-galisay hantida Dawladda waxaa iska leh degmadaasi marka uu dhamaado, lagumana dhaqan-galinayo hab-nidaamyada xil wareejinta, magdhawna ma leh.

Qodobka 23^{aad}
Maal-galinta Dawlad Gobaleedka Galmudug ee Agabka Galmudug

1. Maal-galinta Dawlad Gobaleedka Galmudug waa in ay la jaanqaado qorshaha baahida degmada iyo kala mudnaanta horumarinta ee heerka degaan.
2. Agabka lagu xusay Qodobkan faqradiisa 1aad waa in lagu daro diiwaanka hantida Dawladda loona dhiibo heerka maamul ee ugu hooseeya ee awoodi kara hawl-galinta xuquuqda adeegsiga iyo mas'uuliyadda uu qeexayo qodobka 20aad.
3. Heerka ugu habboon ee ugu hooseeya xuquuqda adeegsiga agabka nidaamka biyaha waa degmada.

Qodobka 24^{aad}
Maal-galinta Hay'adaha gaarka ee Agabkii hore ee Dawlada

1. Marka dadka gaarka ahi maal-galiyaan adeeg Dawladdu leedahay iyada oo ujeeddadu tahay balaarinta ama dib u cusboonaysiinta adeegaas, heshiisna maal-gelintaas lagu sameeyay waa in uu tilmaamo sida agabkaasi loogu darayo hantida guud sida:-
 - b) Taariikhda lagu heshiiyay.
 - t) Shuruucda loo adeegsanayo qiimaynta dib ula soo noqoshada maal-gelinta gaarka ah.
 - j) Dariiqooyinka loo magdhabayo waxyaabaha ku luma lahaanshaha gaarka ah.
2. Maal-galinta ay dadka gaarka ahi ku sameeyaan adeegga biyaha dadweynaha waxaa loo kala saari karaa heerarkan hoos ku xusan:-
 - b. Heerka 1^{aad}: - Hawl-gallada, dayactirka iyo beddelidda qaybaha nidaamku u baahan yahay si uu ugu socdo heer la mid ah kii hore
 - t. Heerka 2^{aad}: - Hawl-gallada, dayactirka, bedelida iyo ballaarinta nidaamka si loo horumariyo hawl-gallada adeega.
 - j. Kharashyada heerka 2^{aad} oo keliya ayaa loo aqoonsanayaa maal-galinmutaysata magdhaw sida ku xusan qodobka 24aad faqradiisa 3aad.

Qodobka 25^{aad}
Maal-galinta Hay'addaha gaarka ah

1. Maal-galinta ay Hay'adaha gaarka ahi ku sameeyaan nidaamyada biyaha cusub ee loogu talo galay dadweynaha, waa in lagu dhaqan-geliyo xeer-hoosaadyada wasaaradda awoodda u lehi diyaarisey.
2. Agabka biyaha ee dhamaantood ay maalgeliyeen qof ama qayb ka mid ah maalgaliyayaasha gaarka ah waxaa yeelanaya maalgaliyaha xitaa haddii agabkaasi loo adeegsanayo biyo siinta dadweynaha.
3. Haddii ay dhacdo in lagala wareego si loogu daro nidaamka agabka danta guud, waa in la siiyo magdhaw hay'adda gaarka ah, magdhawgaasi waxaa lagu dhaqan-gelinayaa habka qiimo-dhaca [depreciation] ee loo adeegsado shaqooyinka biyaha ee caalamiga ah haddii aanay Wasaaradda awoodda u lihi dejin nidaam kale oo ku habboon.

CUTUBKA 6^{AAD}

Biyo-siinta Magaalooyinka

Qodobka 26^{aad}
Qeexidda Aagagga Magaalooyinka

1. Goobaha Magaalooyinku waa degmooyinka darajada 'A' marka la eego Xeerka LR 04/2020 ee Dawladaha Hoose ee Dawlad Gobaleedka Galmudug,

Qodobka 27^{aad}
Degmooyinka iyo Guddiyada biyo siinta Magaalooyinka

1. Mas'uuliyadda abaabulka iyo kormeerka habsami-u-qaybinta adeegyada biyaha ee goobaha cayiman waxaa wasaaraddu u igmanaysaa hay'adda awoodda u leh ee degaankaas.
2. Haya'dda degaanka ee awoodda loo siiyey biyo qaybinta magaaladu waa degmada.
3. Marka ujeeddadu tahay kor ka ilaalinta adeegga biyaha iyo heshiiska shaqo, guddiga madaxa bannaan ee biyaha waa in ay ku jiraan xubno ka wakiil ah macaamiisha [isticmaalayaasha] kala duwan kuwaas oo ay soo magacowday Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha.

Qodobka 28^{aad}
Hawl-galinta Biyo siinta Magaalooyinka

1. Si ay u fuliso mas'uuliyadda ku qeexan qodobka 27aad, faqradiisa 2aad, degmadu waa in ay u igmato hawl-galinta iyo maaraynta adeegga biyaha cidda ku habboon oo (halkan wixii ka dambeeya loogu yeeri doono Biyo-siiyaha)
2. Biyo-siiyuhu waxa uu noqon karaa: -
 - b.) Wakaaladda Biyaha Dawlad Gobaleedka Galmudug oo madax bannaan oo heer degmo (xisaabaadkeeduna gaar u yahay).
 - t) Wakaalada Biyaha Dawlad Gobaleedka Galmudug oo madax bannaan oo heer Maamul Gobaleed ah (xisaabaadkeeduna u gaar yahay).
 - J) Biyo-siiye gaar ah oo madaxbannaan (shakhsi, shirkad yar ama shirkad weyn oo gaar loo leeyahay ama la wada leeyahay sida kuwa ku shaqeeya nidaamka iskaashiga hay'adaha Dawladda iyo shirkadaha gaarka loo leeyahay-Public Private Partnership (ppp)
3. Heshiiska sharciga ah ee ay wada gelayaan degmada iyo biyo-siiyuhu waxaa looga magac dhigayaa 'Heshiis hawl-gal', waxa uuna qeexayaa wax yaabaha loo xilsaaray biyo-siiyaha waana in ay ogolaadaan oo wada saxiixaan wasaaradda, guddoomiyaha degmada iyo wakiilka biyo-siiyaha awoodda loo siiyay biyo-siinta.
4. Heshiiska hawl-galku waa :-
 - B. Aagga laga rabo biyo siiyuhu in uu gaadhsiiyo adeegiisa
 - T. Heerarka kala duwan ee adeegga biyo-siiyuhu ku ballan qaaday in uu u fidiyo macaamiishiisa.
 - J. Heer-beegyada (standards) farsamo ee ay tahay in uu biyo-siiyuhu raaco marka uu fulinayo hawlaha (dayactirka, dib-u-hagaajinta iyo horumarinta) nidaamka marka lagu daro saldhigga biyo-soo-saaridda iyo guryo gelintaba.
 - X. Taarifada (tariffs) loo ogolaaday in uu biyo-siiyuhu adeegiisa ku iibiyo iyo shuruucda lagu dejinayo sicirkaas muddada heshiishka.
 - KH. Ujuurada heshiiska ee ay tahay in uu biyo-siiyuhu siiyo hay'adda awoodda loo siiyey oo ah magdhawga adeegsiga agabka Dawladda Galmudug.
 - D. Kharashka looga baahanyahay in uu biyo-siiyuhu siiyo Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha oo ah ujuurooyinka biyo-soo-saarka iyo adeegsiga khayraadka biyaha.
 - R. Tirokoobka agabka hantida Galmudug ee biyo-siiyaha lagu wareejiyay, tafaasiisha laga bixinayo qiimahooda maalinta heshiiska la saxiixo iyo habka lagu xisaabinayo qiimo- dhaca [Depreciation] qalabka muddada la adeegsanayo.
 - S. Waxyaalaha looga baahanyahay si loo horumariyo xisaabtanka iyo madmadaw la'aanta, taas oo ah in uu biyo-siiyuhu u soo gudbiyo Wasaaradda, Degmada iyo Guddiga Biyaha war bixinta shaqada iyo dhaqaalaha si dabagal loogu sameeyo habsami u fulinta shaqada.

SH. Heerbeegyada shaqo-wanaagga ee looga baahanyahay in uu buuxiyo biyo-siiyuhu marka uu adeegga bixinayo.

DH. Faahfaahinta shaqooyinka iyo maalgalinta laga rabo in uu fuliyo biyo-siiyuhu.

C. Faahfaahinta shaqada iyo maal-galinta laga rabo in ay fuliso cidda leh xuquuqda adeegsiga.

G. Muddada heshiiska iyo shuruudaha cusboonaysiinta.

F. Shuruudaha uu heshiiska ku burin karo mid ka mid ah saddexda dhinac

Q. Nuqul ka mid ah Heshiiska shaqada waa in la siiyo hay'adda awooda u leh si loo diiwaangeliyo sidoo kalena waa in nuqul kaas la mid ah la siiyo guddiga biyaha meeshii ay ka jirto.

K. Haddii is afgaranwaa ku saabsan qeexidda qodobbada heshiisku dhexmaro degmada iyo biyo-siiyaha, waa in ay guddiga biyaha ee madaxabanaan dhexdhexaadiyaan degmada iyo biyo-siiyaha.

Qodobka 29^{aad}

Maaraynta Dhaqaalaha dib u Cusboonaysiinta Hantida

1. Biyo-siiye kasta waa in uu ka sameeyo dakhligiisa miisaaniyad loogu talo galo cusboonaysiinta iyo fidinta nidaamka biyaha.
2. Qadarka miisaaniyadaasi oo lagu cabiray boqolleyda (%) dakhliga waa in lagu qeexo Heshiiska hawl-galka.
3. Adeegsiga miisaaniyadaasi waxaa lagu salaynayaa barnaamij maalgalined oo ay sannad walba isku raacaan dhinacyada heshiiska.

Qodobka 30^{aad}

Kormeerka Wasaaradda ee Biyo-siinta Magaalooyinka

1. Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug oo loo igmaday hubinta adeegga biyo-qaybinta una qaabilsan arimaha biyaha ayaa ka mas'uul ah kormeerka in si buuxda loo fuliyay mas'uuliyadda ay u igmadeen degmooyinka.
2. Kormeerka Wasaaradda waa in ay wehliyaan tilmaamayaashii lagu heshiiyay ee habsami u shaqaynta iyo qiyaasaha ka dhaxeeya degmooyinka.

CUTUBKA 7^{AAD}

Biyo-qaybinta Miyiga

Qodobka 31^{aad}

Qeexida Aagga Reer guuraaga

1. Aagga miyiga waxaa lagu qeexay degmooyinka lagu qiimeeyay Xeerka Dawladaha Hoose ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Qodobka 32^{aad}

Mas'uuliyadaha Dawladaha Hoose ee Biyo-qaybinta Miyiga

1. Mas'uuliyadda abaabulka iyo kormeerka habsami u qaybinta adeegga guud ee biyaha ee goobaha la cayimay waxaa loo igmaday hay'adda deegaanka ee awoodda loo siiyay aagaas.
2. Hay'adda deegaanka ee awoodda loo siiyay waxa ay mas'uul ka tahay: -
 - b) Qorshaynta maalgalinta khusaysa biyo qaybinta xuduudahooda iyaga oo u samaynaya kala mudnaanta baahida biyaha.
 - t) Fulinta maalgalinta loo qorsheeyay.
 - j) Raadinta maalgalinta loo qorsheeyay biyaha.
 - x) Abaabulida maaraynta adeegga biyaha

Qodobka 33^{aad}

Maaraynta Biyo qaybinta Macaamiisha

1. Hay'ada deegaanka ee loo igmaday iyada oo kaashanaysa dhisme dhaqameedka waxa ay xulan karaan kooxaha macaamiisha biyaha [biyo isticmaalayaasha] iyaga oo ku dhiiri galinaya una fududaynaya in ay samaystaan ururro u gaar ah macaamiisha biyaha sida ku qeexan qodobka 74aad ee xeerkaan.
2. Ururrada macaamiisha biyuhu, iyaga oo kaashanaya hay'adda deegaanka ee awoodda u leh, waa in ay maareeyaan adeegga biyaha dadweynaha si ay isu bixiyaan taas oo ay ku jirto maaraynta maalgalinta kharashka shaqada socota iyo kharashka raasumaalka ahba.

Qodobka 34^{aad}
Maaraynta Biyo-siinta gaarka ah

1. Iyada oo la fulinayo mas'uuliyadda qodobka 32aad faqradiisa 2aad, degmooyinku waxa ay awood u leeyihiin in ay u igmadaan hawl-galinta iyo maaraynta adeegga biyo- siinta hay'addii awoodi karta maamulkeeda taas oo noqon karta mid gaar loo leeyahay.
2. Heshiiska igmashadaasi ee biyo-qaybinta reer guuraaga waxaa loo abaabulayaa si la mid ah habka Qodobka 27aad, Faqradiisa 3aad

Qodobka 35^{aad}
Maaraynta Biyo-qaybinta Dadweynaha ee Degmada

1. Haddii ay suurto gali waydo in la doorto kooxda macaamiisha biyaha ama biyo-qaybiye gaar ah ee goob ka mid ah miyiga, degmadu, waa in ay abuurto unugga maaraynta biyaha.
2. Shaqooyinka iyo waajibaadka unugga maaraynta biyaha waxaa faahfaahin doona xeer- hoosaadyada.

Qodobka 36^{aad}
Adeegga Gaar ka ah ee Biyaha Miyiga

1. Biyaha miyiga ee ay dadka gaarka ah leeyihiin waxaa maaraynaya dadka leh haddii ay fuliyaan shuruudaha adeegsiga iyo qaybinta biyaha ee lagu tilmaamay xeerkan.

CUTUBKA 8^{AAD}

Biyo-siinta Xoolaha

Qodobka 37^{aad}
Xuquuqda Ilaha Biyaha Miyiga

1. Ilaha biyaha miyiga waa il-biyood kasta oo adeegsigiisa ugu muhiimsan yahay baahida reer miyiga, waraabinta xoolaha iyo adeegsiga bulshada miyiga.
2. Biyaha baabuurta lagu qaado ama hab kale loo qaado laguma dhaqan-gelinayo qodobbada xeerkan.
3. Xeerkani waxa uu aqoonsanyahay, sharciyaynayaa xoojinayaa xeer dhaqmeedyada loo adeegsado biyaha miyiga, marka laga reebo meelaha gaarka loogu tilmaamay xeerkaan.

Qodobka 38^{aad}

Qorshaynta iyo Sharciyaynta Bar-biyoodyada Cusub ee Xoolaha

1. Wasaaradda ayaa u xilsaaran in ay qorshayso, sharciyaysana khayraadka biyaha xoolaha. Wasaaraddu waa in ay ka shaqayso horumarinta biyaha xoolaha iyada oo la tashanaysa Wasaaradda xanaanadda Xoolaha iyo Wasaaradda Bay'ada si looga hortago xaalufka iyo nabaadguurka.
2. Haddii aanu ka hor-imanayn samaynta xuquuqda ilaha biyaha cusub ee miyiga sida (ceelasha, Riigaga, Barkadaha Balliyada) Wasaaradu waa in ay kala tashataa wasaaradaha xiriirka la leh.

Qodobka 39^{aad}

Ilaalinta Degaanka Ilaha Biyaha Miyiga

1. Wasaaradda Ilaalinta Degaanka iyaga oo la tashanaya wakiilada Wasaaradda Biyaha, xannaanadda xoolaha ee heer degmo waxa ay cadaynaysaa meelaha ay ilaha biyuhu ku keeni karaan xaaluf iyo nabaad guur.
2. Haddii ay dhacdo xaaladda Qodobkan faqradiisa laad wakiillada heerka degmo ee Wasaaradaha u xil saaran miyiga iyo degaanka biyaha, beeraha iyo xooluhu waxs ay talo ka bixinayaan habkii loo joojin lahaa xaalufka sida joojinta ilaha biyaha cusub ka tashiga kuwii hore iwm..

Qodobka 40^{aad}

U Ogolaanshaha Xoolaha Biyaha Miyiga

1. U oggolaanshaha xoolaha goobaha cayiman ee ilaha biyaha miyiga waxaa lagu maamulayaa xeerar dhaqameedyada. Xeerkaan waxa uu u tixgalinayaa odayaal dhaqmeedku in ay yihiin kuwa ku habboon nidaaminta u ogolaanshaha xoolaha ilaha biyaha miyiga

Qodobka 41^{aad}

Xallinta Khilaafaadka Biyaha Miyiga

1. Haddii khilaaf ka yimaado adeegsiga ilaha biyaha miyiga, waxaa lagu xallinayaa khilaafkaasi xeer-dhaqameedka biyaha ee degaankaasi.
2. Haddii heshiis laga gaari waayo khilaafka, waxaa loo gudbinayaa Maxkamadda awoodda u leh.

CUTUBKA 9^{AAD}

Biyaha Beeraha

Qodobka 42^{aad}

Xuquuqda Biyaha Beeraha

1. Ilaha Biyo waraabinta beeruhu waa nooc kasta oo il biyood ah oo adeegsigiisa ugu muhiimsani yahay waraabinta beeraha iyo jardiinooyinka oo leh ujeedooyin ka badan heerarka quudashada.
2. Xeerkaan waxa uu aqoonsan yahay, sharciyaynayaa, xoojinayaa, tixgalinayaa, xeer dhaqameedyada loo adeegsado xallinta khilaafaadka ku saabsan biyaha Waraabka beeraha, marka laga reebo meelaha sida gaarka ah loogu tilmaamay xeerkaan.
3. Haddii ay biyo yaraan culus timaaddo, ama ay suura gal noqon weydo in biyuhu u qaybsamaan, mudnaanta biyo-siinta dadka, xoolaha iyo beeruhu waxa ay u kala horraynayaan sidan:
 - b) Mudnaanta 1^{aad} dadka
 - t) Mudnaanta 2^{aad} xoolaha,
 - j) Mudnaanta 3^{aad} beeraha

Qodobka 43^{aad}

Sharciyaynta iyo Qorshaynta Biyaha Beeraha ee Cusub

1. Wasaaradda ayaa u xilsaaran qorshaynta iyo sharciyaynta biyaha loogu baahanyahay horumarinta waraabka beeraha, iyadoo la tashanaysa Wasaaradda Beeraha iyo Wasaaradda Illaalinta iyo Horumarinta Deegaanka.
2. Haddii aanu ka hor imanayn samaynta xuquuqda biyaha cusub ee waraabinta beeraha sida: Ceel-gacmeed, Riig, Barkad, Balli, War, Gacan, iwm waxa ay u baahan yihiin ku qanacsanaanta madaxda bulshada ee degaanka laga samaynayo.

Qodobka 44^{aad}
Doorka tayada biyaha

1. Wasaaradda Caafimaadku waa hay'adda awoodda u leh qeexidda heer-beegyada laga rabo fayad-dhawrka agagaarka ilaha biyaha la cabbo iyo fayad-dhawrka shakhsiga ah.
2. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyuhu waa in ay qeexdaa soona saarto heer-beegyada tayada biyaha la cabbo, nidaamka loo kormeero, dariiqooyinka loo shaybaaro iyo diiwaan galinta shaybaarrada biyaha ee la oggolaaday (certified laboratories).
3. Degmooyinku waa in ay hir-galiyaan barnaamijyada ilaalinta tayada biyaha iyaga oo raacaya sida ku xusan heshiiska hawl-gelinta sida ku tilmaaman qodobka 28aad, faqradiisa 3aad ee xeerkaan.

Qodobka 45^{aad}
Mas'uuliyadaha Degmada ee dhinaca Tayada Biyaha

1. Degmada ayaa ka mas'uul ah hir-gelinta ku dhaqanka waxyaabaha looga baahan yahay tayada biyaha la cabbo.
2. Tayada biyaha la qaybiyey hadday khilaafsanyihiin heerka heerbeegga Galmudug loo dejiyay, degmadu waa in ay ku amarto biyo-qaybiyaha in uu joojiyo adeegga ilaa inta laga helayo heerkii tayada biyaha Galmudug ee la oggolaay.
3. Haddii aanay ka hor imanayn Qodobkan faqradiisa 2aad degmadu iyada oo la tashanaysa wasaaradda Caafimaadka ee awoodda u leh marka ay timaado duruuf aad u adag waxa ay u ogolaanaysaa biyo-qaybiyaha in uu sii wado qaybinta biyaha aanay tayadoodu wanaagsanayn haddii ay jiraan xaaladahan:-
 - B. In aan la heli karin il-biyood kale oo ka tayo wanaagsan.
 - T. In ogolaanshuhu yahay muddo kooban.
 - J. In macaamiishu ka warqabaan khatarta caafimaad, lana qaadayo taxadirkii lagaga hortegi lahaa.
 - X. Marka uu dhamaado waqtigii loo oggolaaday degmadu waa in ay hubiso tayada biyaha, una oggolaato hadii tayadu noqoto heerkii laga doonayay.

Qodobka 46^{aad}

Mas'uuliyadda Biyo-qaybiyaha Dhinaca Tayada Biyaha

1. Mas'uuliyadda biyo-qaybiyuhu waa hubinta tayada biyaha la cabbo iyo kuwa lagu diyaarinayo cuntada iyo cabitaanka in ay waafaqsan yihiin heer-beegyadda tayada biyaha ee lagu qeexay Qodobka 44aad, faqradiisa 1aad.
2. Adeegga biyo siiyuhu u qaybiyo dadwaynaha waa in ay tayadoodu waafaqsan-tahay heerbeegyada tayada biyaha la cabbo ee u yaalla Dawlad Gobaleedka Galmudug.
3. Biyo-qaybiyuhu waa in uu bixiyo Dhammaan kharashka baarista tayada biyaha.
4. Haddii aanu ka horimanayn qodobkan faqradiisa 1aad oo ay dhacdo xaaladda ku xusan qodobka 45aad, faqradiisa 3aad biyo siiyuhu waa in uu ku xalliyo dhibaatooyinka tayada biyaha ku yimaadda muddo macquul ah gudaheed, muddadaas oo ay u qabanayso Wasaarada Caafimaadku.
5. Haddii ay dhacdo xaaladda qodobka 45aad, faqradiisa 2aad, macaamiisha ay saamayso dhibaataada tayada biyaha ay cabbeen waxay xaq u leeyihiin in biyo qaybiyuhu siiyo magdhow taasoo ay caddaynaso Maxkamadda Awoodda u leh

CUTUBKA 11^{AAD}

Ilaalinta Biyaha Dhulka Hoose

Qodobka 47^{aad}

Mudnaan iyo Sharaxaad

1. Adeegsiga biyaha dhulka hoose waa in lagu ogolaado nuxurada Cutubkan, xeerarka iyo xeer hoosaadyada kale ee ku habboon.
2. Biyaha dhulka hoose macnaheedu waa soo saaridda biyaha, hawlaha dhismaha, hawlgelinta iyo rakibaadda qalabka la xiriira biyo soo saarka, biyaha dhulka hoose galaya, maaxda iyo fal kasta oo saameyn ku leh qulqulka biyaha dhulka hoostiisa iyo tayadiisa.
3. Shaqooyinka biyaha hoose ama qalabka waxa loola jeedaa rakibaad loo adeegsanayo biyo-soo-saaridda biyaha dhulka hoose, sida ceel gaaban, ceel riig ah, kanaal, durdur isku tallaalan, qodis kasta oo loola jeedo qalabka wax soo saarka, rakibaadooda iyo wixii dhismo ah.

Qodobka 48^{aad}
Hay'dda, Awoodda u leh Ilaalinta Biyaha

1. Wasaaradda Biyaha iyo Tamarta ayaa ah hay'adda u xilsaaran biyaha, hase yeeshee tani kama hor istaagayso wasaaradaha iyo hay'adaha kale in ay awoodda maamulka biyaha dhulka hoose wax ku yeeshaan, haddii ay wasaaraddu u igmato si waafaqsan xeerka iyo xeer-hoosaadyada biyaha.
2. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha waa haya'dda awoodda u leh dhinaca ururinta, baarista, tirokoobka, raadraaca cilmiga dhulka iyo biyaha, sahanka shaqooyinka biyaha dhulka hoose iyo habsami u fulinta shaqooyinkaas.

Qodobka 49^{aad}
Ruqsadaha iyo Macluumaadka

1. Ruqsadaha biyo soo saarka waa in lagu muujiyo xaddiga ugu badan biyo-soo-saarka sannadkii iyada oo warbixinta loo keenayo wasaaradda.
2. Cid kasta oo adeegsanaysa biyaha dhulka hoose waxa looga baahanyahay in ay sharci ahaan siiyaan macluumaadka farsamo ee cusub iyo kuwii horeba hay'adda loo igmaday.

Qodobka 50^{aad}
Sahminta Cilmiga Dhulka iyo Biyaha dhulka hoose

1. Wasaaraddu waa in ay bixiso ruqsadda sahminta cilmiga dhulka ama shaqooyinka ka faa'idaysiga khayraadka biyaha hoose, waana in ay hubisaa in la ilaalay nuxurka xeerkan khuseeya dhawrisda khayraadka biyaha, tayadooda iyo in si joogto ah loo siiyey macluumaadka iyo tirokoobka.
2. Qof kasta oo la kulma biyaha dhulka hoose marka uu sahanka ku jiro ama uu qabanayo shaqooyinka dhulka korkiisa, waa in uusan wax-yeello u gaysan khayraadka biyaha.
3. Qof kasta oo fulinaya hawlaha sahanka ama qodista biyaha dhulka hoose, shidaal, macdan ama shaqo kale ka fulinaya dhulka hoostiisa isaga oo ujeeddo ka leh, waa in uu si degdeg ah ugu wargaliyaa hay'adda loo igmaday marka uu la kulmo biyaha dhulka hoose iyo macluumaadka kaleba inta shaqooyinku socdaan.

Qodobka 51^{aad}
Maaxda iyo ku shubista Biyaha Dhulka Hoose

1. Waxaa mamnuuc ah in wax lagu shubo biyaha dhulka hoose iyo maaxdoodaba marka laga reebo barnaamijyada maaxinta aan dabiiciga ahayn (artificial recharge) ee meelaha ay soo wajahday biyo yaraantu. Marka ay xaaladaasi jirto waa in Wasaaraddu si adag uga ilaaliso khayraadka biyaha dhulka hoostiisa sadhow iyo burbur ku yimaada.

Qodobka 52^{aad}
Ilaalinta Aagaga Ceelasha Riiga ah

1. Aaga u dhaw ceelasha riigga ee loo adeegsado ujeedooyinka cabista waa in la cadeeyaa in ay tahay aag la ilaaliyay (protected area) sida ay dhigayaan nuxuradda Xeerka Biyaha iyo xeer-hoosaadyada kale.
2. Habaynta, naqshadda, iyo xuduudaha aagga la ilaaliyay iyo shaqooyinka la xaddiday ama laga mamnuucay aagga waxaa qeexi-doona xeer-hoosaadyada.

Qodobka 53^{aad}
Xeer-hoosaadyada khuseeya Qodista.

1. Wasaaraddu waa in ay soo saarto xeer-hoosaadyo khuseeya shaqooyinka lagaga soo saarayo biyaha dhulka hoostiisa, hubisaana awoodda cidda ay siinayso qandaraasyada riigagga.

Qodobka 54^{aad}
Kormeerka Khayraada Biyaha Dhulka Hoostiisa

1. Waa in la joogteeyo tiro koobka agabka khayraadka biyaha iyo adeegsigooda, ururinta macluumaadka iyo cilmibaarisyada lagu sameeyo. Dadka dhulka leh iyo macaamiisha biyuhu waa in ay u fududeeyaan una soo gudbiyaan wasaaradda macluumaadka iyo tirokoobka ay ka ururiyeen cilmiga biyaha iyo saadaasha hawada sida xeerku dhigayo.
2. Wasaaradda u qaabilsan arrimaha biyaha waa hay'adda awooda u leh hirgalinta iyo maaraynta tirokoobyada.

CUTUBKA 12^{AAD}

Ilaalinta Biyaha Oogada

Qodobka 55^{aad}

Mudnaan iyo Qeexitaan

1. Adeegsiga biyaha oogada sare waa in si gaar ah loogu dhaqo nuxurrada cutubkaan, xeerarka iyo xeer-hoosaadyadda u yaalla Dawladda Galmudug marka lagu daro kuwa khuseeya waraabka
2. Adeegsiga biyaha oogada ee lagu xusay cutubkaan waxaa ka mid ah biyo-ka-soo-saarka, xiridda, ku shubista iyo ka weecinta biyaha oogada, moosaska la dhigo, shaqooyinka biyaha oogada, agabka, dhismayaasha agabka biyaha, dhoobo qaadka kanaalada iyo harooyinka (marka lagu daro weelalka kaydsiga).

Qodobka 56^{aad}

Hay'adda ama Hay'adaha Awoodda u Leh

1. Wasaaradda Biyaha waa hay'dda awoodda u leh nuxurka cutubkaan ee khuseeya biyaha oogada dabiiciga ah, marka lagu daro biyaha waraabka beeraha.
2. Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa hay'adaha wada shaqaynta la leh, waa in ay soo saarto xeer-hoosaadyo khuseeya nuxurka cutubkaan biyaha oogada, kuwaas oo sheegaya habka maamulka iyo tafaasiisha sida loo fulinayo.

Qodobka 57^{aad}

Adeegsiga Caadiga ah ee Biyaha Oogada iyo Xadayntiisa

1. Wax ruqsad ah loogama baahna adeegsiga ilaha biyaha oogada dabiiciga ah, marka laga reebo biyo soo saarka mashiinada iyo u adeegsiga danta guud.
2. Xoolaha nool waxa ay xaq u leeyihiin cabitaanka biyaha oogada taas oo waajibinaysa in ay si aan waxyeello lahayn u soo dhexmaraan dhulka dadka kale iyada oo aan laga qaadin wax lacag ah ama laga horjoogsan.

Qodobka 58^{aad}
Hawlaha Horumarinta Biyaha Oogada.

1. Hay'adda awoodda u leh waa in ay cadaaysaa shaqooyinka iyo nidaamyada biyo-kaydinta iyada oo si gaar ah u sheegaysa xaddiga ugu badan iyo Kan ugu yar ee biyaha la sii daynayo, jadwalka iyo waqtiga la sii daynayo, biyaha loogu talo galay in la leexiyo. Xadiga ugu yar iyo faahfaahinta maaraynta kaydka waxaa la cayimayaa marka la codsado iyada oo la ilaalinayo xuquuqaha dadka gaarka ah.
2. Marka ay caddaato in ay lagama maarmaan u tahay danta bulshada, waxaa jiri karta in lala wareego dhulka iyo xuquuqda biyaha gaarka loo leeyahay si loo sameeyo hawlo adeeg biyo oo dan guud ah.
3. Waa in magdhaw ku filan la siiyo ciddii ruqsadda loo siiyay xuquuqda biyaha lala wareegay, waxaana xadka magdhawgaasi isla oggolaanaya wasaaradda iyo cid dhexdhexaad ah oo takhasus u leh qiimaynta hantida.
4. Haddii cidda lagala wareegay dhulka iyo xuquuqda biyaha gaarka ah ku qanci weydo la wareegidda, habka loogala wareegay ama magdhawga waxa ay dacwad ka furan kartaa maxkamadda awoodda u leh iyada oo lagu dhaqmi doono xukunka Kama dambaysta ah.

Qodobka 59^{aad}
Adeegsiga Kaydka Biyaha Oogada

1. Mulkiilaha Agabka biyo kaydintu waa in uu joojteeyo hawl-galinta iyo adeegsiga haddii uu oggolaansho ka haysto haya'dda awoodda u leh.
2. Ogolaanshaha lama siinayo haddii la isku raaco in adeegsiga biyaha la soo codsaday ka hor imanayo nuxurka Xeerkaan.
3. Guddiga biyaha ee degmada ayaa qeexaya, iyaga oo la tashanaya Wasaaradda loo igmaday, qiyaasaha farsamo ee ay tahay in la qaado si loo ilaaliyo xuquuqda dadyawga ay si waxyeelo leh u saamaynayso yaraynta, leexinta ama joojinta biyaha socda ee la moosay.
4. Haddii ay bulshadu heli Kari weydo xal farsamo oo lagu dhammeeyo khilaafka kadhaha saamaynta ku xusan qodobkan faqradiisa 3aad, waxaa loo gudbinayaa maxkamadda awoodda u leh si ay go'aan uga gaarto khilaafka iyo magdhawga la siinayo isticmaalayaasha saamaynta ku wax yeeloobay.
5. Qof kasta oo codsada ruqsadda biyo soo saaridda ilaha biyaha oogadda dhulka waa in uu bixiyo macluumaadka iyo tiro koobka loo baahan yahay sida ku cad qodobka 15^{aad}, xeer-hoosaadyada iyo shuruucda kale ee u yaalla Dowlad Gobaleedka Galmudug.
6. Si ahmiyad loo siiyo codsiga ruqsadda, wasaaraddu waxa ay u baahan tahay daraasadda dhaqaalaha iyo tan saamaynta degaanka.

Qodobka 60^{aad}
Xuquuqda Macaamiisha biyo-shubka hoose

1. Marka la siinayo ruqsad biyo-soo-saarid dadka gaarka ah ee horumarinaya agabka biyaha waa in la ilaaliyo xuquuqda macaamiisha biyo-shubka hoose.
2. Ruqsadda waa in aan la siin dadka gaarka ah ee horumarinaya shaqooyinka biyaha haddii bixintaasi waxyeello u keenayso xuquuqda macaamiisha biyaha ee biyo-shubka hoose.
3. Dhamaan macaamiisha biyaha oogada dhulku waxa ay leeyihiin xuquuq isku mid ah, ha ahaadeen biyo-shubka sare ama Kan hoose. Macaamiisha biyo-shubka sare Kama xiran karaan biyaha dabiiciga ugu socda meelaha joogoodu hooseeyo, biyaha u soo rogmada ee roobka iyo wixii dheeraad ku ah xaddiga loo ogolyahay ee ruqsadda soosaaridda ku tilmaaman.
4. Haddii aanu ka horimanayn qodobkan faqradiisa 3aad macaamiisha biyo-shubka sare laguma qabsan karo dhibaato ka timid carro/ciid fariisatay iyo wax kasta oo hakiya socodka biyaha dabiiciga ah oo aanay iyagu ku lug lahayn.

Qodobka 61^{aad}
Ku-shubis Wasakh

1. Ku-shubista biyaha wasakhda ah iyo dareerayaasha kale oo loogu shubo biyaha oogada si toos ah ama si dadban waxa ay u baahan tahay in ogolaansho loo qaato. Wasaaraddu waa in ay samayso xeer-hoosaad khuseeya xadiga iyo reebnaanta ugu badan ee walxaha ku shubistoodu aanay dhib u keenayn biyaha oogada.
2. Wax ku shubis ah lama oggola haddii ay isbedel dhuleed, kimikaad, bayooloji, Ur, kaahfalid ama bakteeriya ah ku keenayaan biyaha oogada, taas oo dhibaato ku keeni karta dadka, xoolaha iyo degaankaba.
3. Waa in loo dejiyo xeer-hoosaad u gaar ah ku-shubista wasakhda biyaha socda iyo meelaha lagu kaydiyo ee mar walba la buuxinayo.
4. Heshiis kasta oo ay galaan dad gaar ah oo ku saabsan ku shubista biyaha socda waxa uu noqonayaa sharci darro haddii uu ka hor-imanayo qodobada xeerkaan.

Qodobka 62^{aad}
Dhigista Adkeeye-yaasha

1. Ma bannaana in la dul dhigo biyaha oogada ama agagaarkooda qalalan walxo adke ah oo dhalin kara wasakh, isbedel ku keeni kara heerka biyaha, is hortaaga socodka iyo qaybinta biyaha ama ku keeni kara khatar kale biyaha iyo macaamiisha.
2. Wax dhismo ah oo aan la xiriirin shaqooyinka biyaha lagama dhisi karo lagumana taagi karo biyo mareenada qalalan dhexdooda iyo meelaha dadku u soo maro, kuwaas oo is hortaagi kara socodka biyaha dabiiciga ah, haddii aan wax ruqsad ah laga haysan Wasaaradda.

Qodobka 63^{aad}

Ruqsadda Wax ka soo saaridda Rugaha Biyo- mareenada

1. Ka soo saaridda alaabta goobaha biyo mareenada ama harooyinka, marka laga reebo dayactirkooda kaas oo bedeli Kara, leexin kara socodka biyaha ama bedeli kara heerka biyaha hoose iyo tayadooda waxa ay u baahan tahay ogolaashaha wasaaradda.
2. Si loo tixgaliyo codsiyada noocan ah wasaaraddu waxa ay qiimaynaysaa faa'idooyinka wax soo saarka noocaasi ah, iyada oo lagu xiriirinaayo qiimaha ay u leeyihiin bulshada iyo saamaynta ay ku yeelanayaan biyaha oogada dhulka iyo degaanka.
3. Wasaaraddu marka ay fulinayso awoodda ku xusan qodobka 64aad, waa in uu codsaduho ka soo baxo dhammaan shuruudaha farsamo iyo wixii lagama maarmaan u ah ogolaanshaha ruqsadda si looga hortago ama loo yareeyo saamaynta wax yeelada.

Qodobka 64^{aad}

Hay'adda Awoodda u leh Ujuurooyinka

1. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha waxa ay ka mas'uul tahay in ay dejiso hagayaasha guud ee khuseeya (taarifada) biyaha macaamiisha loo fidinayo, xeer-hoosaadyada iyo ogaysiisyada khuseeya ujuurooyinka soo saaridda iyo lacag bixin kasta oo gaar ah.
2. Xeer-hoosaadyadu waa in ay cadeeyaan heerarka iyo hab-xafiiseedyada loo fulinayo taarifada iyo lacag-bixinta, ogaysiintuna waa in ay muujiso sharciga iyo qiimaha loo adeegsanayo dejinta taarifadda iyo lacag-bixinta, waana in ay si xilliyaysan ula jaanqaaddo sicir bararka iyo isbedellada ku yimaadda siyaasadda qiimaynta.
3. Degmadu waa in ay hirgeliso shuruucda iyo ogaysiisyada ay soo saartay wasaaradda ay khusayso dejinta taarifada biyaha si ay ugu dhaqmaan biyo qaybiyayaasha oo noqon kara dawladda ama dad shacbi ah.

Qodobka 65^{aad}

Hababka Taarifada Biyaha iyo Lacag bixinta gaarka ah

1. Dejinta taarifada biyaha iyo lacag bixinta gaarka ah waa ilaalinta adeegsiga biyaha, abuurista dakhliga guud si loo daboolo kharashka adeegga loona horumariyo adeegga iyo ilaalinta xuquuqda bulshada danyarta ah si loo helo caddaalad bulshada dhexdeeda ah.
2. Biyo qaybiyaha waxa looga baahanyahay diiwaangelinta tilmaamaha iyo qaabka uu u fuliyay taarifada iyo lacag-bixinta.
3. Haddii aanu ka hor-imanayn qodobkaan faqradiisa 2aad, taarifada biyuhu waa in uu daboolo dhammaan kharash sanadeedka wax-soo-saarka, dayactirka iyo horumarinta shaqooyinka nidaamka qaybinta biyaha. Taarifada biyuhu way ku kala duwanaan kartaa magalooyinka kala duwan. Waana in ay ka wada xaajoodaan wasaaradda, degmada iyo biyo qaybiyuhu iyaga oo raacaya hagayaasha ay soo saartay wasaaradda xilsaaran biyaha.
4. Haddii aanu ka hor-imanayn qodobkaan faqradiisa 3aad, dawladu waa in ay ku darto kabista ku habboon si loo fufudeeyo adeega loo fidinayo kooxaha aan awoodin in ay bixiyaan dhammaan sicirka adeega.
5. Si loo ilaaliyo heerka dhaqaale ee adeeg bixiyaha, Dawladda Galmudug ayaa ka mas'uul ah bixinta kabista iyada oo la raacayo dariiq kasta oo loo arko in ay ku habboon tahay.
6. Shuruucda taarifada lacag bixintu waa in ay kala saartaa adeegsiga iyo macaamiisha iyada oo loo samaynayo sicir heerarkiisu kala duwan yahay, si loo horumariyo ilaalinta iyo habsami u adeegsiga biyaha, iyada oo la muujinayo dhaqaalaynta biyaha.

Qodobka 66^{aad}

Saamaynta Dejinta Taarifada iyo lacag bixinta

1. Biyo qaybiyuhu ma bixin karo adeega biyaha iyo adeeg la xiriira qaybinta biyaha illaa haddii aanu raacin hagayaasha lacag bixinta iyo taarifada ay soo saartay wasaaraddu.

Qodobka 67^{aad}
Ujuurada Heshiiska

1. Iyada oo la raacayo nuxurka qodobkaan faqradiisa 3aad biyo-siiyaha haysta Heshiiska hawl-galinta nidaamka biyaha waa in uu siiyo haystaha xuquuqda adeegsiga ujuuro heshiis. Ujuurada heshiiska waxaa ku heshiinaya labada dhinac iyo Wasaarada Biyaha, iyada oo la raacayo hagaayaasha ay dejisay wasaaradda u xil saaran arrimaha biyaha.
2. Haddii haystaha xuquuqdu yahay hay'ad dawladeed, ujuuradu waa in ay daboosho dhammaan kharashyada adeegga marka lagu daro beddelaadda agabka meesha loo baahdo. qiimaha agabka iyo habka qiimo-dhacu [Depreciation] waa in ay qayb ka noqdaan heshiiska, sida uu dhigayo qodobka 28aad, faqradiisa 4aad.
3. Biyo qaybiyuhu waa in uu si joogto ah u bixiyo ujuurada isaga oo raacaya shuruucda ku qeexan heshiiska shaqada. Xaddiga ujuurada waa in lagu qiimeeyo xaddiga biyaha laga iibshay macaamiisha.
4. Waxyaabaha ugu muhiimsan ee taarifadu ka kooban tahay oo ay ka mid tahay xaddiga kiradu waa in sannad walba lagu soo daabaco biilasha macmiisha si macmiishu u wada ogaato.

Qodobka 68^{aad}
Ujuurada soo saaridda

1. Qof kasta oo adeegsanana biyaha waxa uu u baahan-yahay ruqsadda soo saarista sida ku xusan qodobka 15aad ee Sharcigaan waxa ku waajib ah in uu bixiyo ujuurada soo saaridda ee lama huraanka ah.
2. Iyada oo la raacayo heshiiska wakiilashada wasaaradda maaliyada, ujuurada soo saaridda waxaa qaadi kara wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha iyaga oo adeegsanaya wakiiladda goballada iyo degmooyinka.
3. Ujeedada ujuurada soo saariddu waa in la maalgeliyo joogtaynta maaraynta khayraadka biyaha Galmudug, marka lagu daro hagaajinta, dayactirka iyo macluumaadka ceelasha riigaga dawladda iyo nidaamka hour-marineed ee khayraadka biyaha dhulka hoostiisa
4. Qiimaha ujuurada soo saaridda, habaynteeda iyo wixii cashuur dhaaf ah waxaa lagu qeexi doonaa xeer-hoosaadyada Xeerkaan Biyaha.
5. Ujuurada soo saaridda waxaa lagu salaynayaa xaddiga biyaha laga soo saaray kaydka
6. Waxyaabaha ugu muhiimsan ee taarifadu ka kooban tahay, oo ay ka mid tahay xaddiga ujuurada soo saariddu, waa in sannad walba lagu daabaco biilasha macaamiisha si macaamiishu u ogaato.

Qodobka 69^{aad}
Cashuurta Iibka

1. Wasaaradda Maaliyaddu iyada oo la tashanaysa Wasaaradda u xilsaan arimaha biyaha, waa in ay ka qaado biyaha la iibiyo ee nidaamka magaaloooyinka cashuurta iibka, Ururinta iyo xaddiga cashuurta waxaa lagu qeexi-doona xeer-hoosaadka ku habboon.

Qodobka 70^{aad}
Lacag bixinta gaarka ah

1. Wasaaradda u xilsaaran arimaha biyaha ayaa goynaysa lacag bixinta gaarka ah ee ruqsad haystaha ku xad-gudba sharciga loo siiyay soo saaridda iyo qaybinta biyaha.
2. Qiimaha lacag bixinta gaarka ah waxa lagu qeexi doonaa xeer-hoosaad.
3. Qofku hadduu ku qanci waayo go'aanka lacag bixinta gaarka ah waxa uu maxkamadda degmada horteeda ka furan karaa dacwada 60 maalmood gudahood oo ka bilaabmaysa maalinta go'aanka loo dhiibo.
4. Diidmadaasi marka la diiwaan geliyo waxa ay jiri kartaa ilaa inta maxkamadu go'aankeeda ka gaadhayso, mudadaasi wax dambi ah laguma soo oogi karo wax saamayn ahna kuma yeelanayso ruqsadda haddii aanu ku kicin wax rabshe ah oo uu ku mutaysan karo ganaax.

Qodobka 71^{aad}
Diidmada Lacag-bixinta.

1. Hay'adda awoodda u leh iyada oo fulinaysa go'aanka lacag-bixinta, waxa ay fursad siinaysaa qof kasta oo u soo gudbiya soo jeedin isagoo raacaya hab-nidaameedka lagu tilmaamay xeer-hoosaadka iyo wargalinta.

CUTUBKA 13^{AAD}

Kala cayimaada masuliyada hay'adaha

Qodobka 72^{aad}
Wasaaradda iyo Hay'adaha Kale

1. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha Dawlad Gobaleedka Galmudug waxa loo yaqaanaa Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha.
2. Wasaaradda u xilsaaran arrimaha biyaha ayaa ah 'Hay'adda awoodda u leh' sida ku xusan qodobada xeerkaan, haddii aanay ka hor imanayn xeerkaan, wasaaraddu waxa ay u igman kartaa qaar ka mid ah Wasaaradaha iyo hayadaha shaqo cayiman marka loo baahdo.

3. Shaqooyinka Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha waxaa ka mid ah qiimaynta, qorshaynta, xiriirinta, samaynta istraatejiyadda siyaasadeed, diyaarinta shuruucda iyo iswaafajinta ujeedoyinka mashaariicda hay'adaha kala duwan iyo maaraynta biyaha ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.
4. Wasaaradda oo ah hay'adda awoodda u leh waxaa awoodeeda iyo mas'uuliyadeeda laga soo xiganayaa Dastuurka Dawlad Gobaleedka Galmudug, Xeerkaan Biyaha iyo shuruucda kale ee biyaha khuseeya.
5. Wasaaradda Tamarta iyo Kheyraadka Biyaha iyo hay'adaha kale ee wada shaqaynta la leh, waxa ay si wada jir ah isku waafajinayaan mas'uuliyadaha shaqooyinkooda kala gaarka ah iyo qodobbada Xeerkaan Biyaha.

Qodobka 73^{aad}
Urrrada Macaamiisha Biyaha.

1. Urrrada macaamiisha biyaha waxaa loola jeedaa qof kasta, koox kasta, wakiilada macaamiisha iyo cid kasta oo danaynaysa maaraynta iyo adeegsiga khayraadka biyaha.
2. Waxaa la tixgalinayaa hab-nidaameedka dhaqanka biyaha soo jireenka ahaa ee Galmudug.
3. Unugyada ama asaaska kooxahaasi waxa ay noqon karaan dad deegaan ah ama reer guuraa, xoolo dhaqato, beeralay, warshadley, ganacsato ama koox kasta oo codka bulshada ku hadleysa kuwaas oo ah macaamiisha biyaha.
4. Maamulka biyaha dadwaynaha waa in uu aqoonsadaa macaamiisha biyaha una fududeeyaa saamaynta ay ku leeyihiin maaraynta khayraadka biyaha.
5. Maamulka biyaha waa inuu diyaariyo, isaga oo la tashanaya wakiilada macaamiisha biyaha heer-beegyada, qaabdhismeedka, waajibaadka iyo Xeer-hoosaadka sharcinimadooda.

CUTUBKA 14^{AAD}

Mulkiyadaha la xiriira Biyaha, xaquuqda diiwaan galinta iyo lahaanshaha dhulka

Qodobka 74^{aad}
Xiriirka u dhexeeya Biyaha iyo Dhulka

1. Xuquuqda dad ama kooxi u leeyihiin dhul uma xalaalaynayso in ay yeeshaan xuquuqda khayraadka biyaha ee dushooda, hoostooda ama meelaha agtooda ah midna, haddii aanu xeerkaan ka hor-imanayn, taasi kama joojinayso iyaga ama kooxaha leh xuquuqda habsami u adeegsiga khayraadka biyaha iyada oo la raacayo qodobada xeerkaan.

Qodobka 75^{aad}

Xayndaabka Ceelasha Riigga ah iyo Xuquuqda gelista iyo Baarista

1. Hay'adda awoodda u leh waa in ay ka soo saarto amar lagu qeexayo xuduudda (xayndaabka) ilaha iyo agabka biyaha ee ay tahay in aan loo soo dhaafi karin. Xayndaabkaasi ujeedadiisu waa in ay noqoto ilaalinta agabka khayraadka biyaha lagu horumarinayo wax soo saarka, gudbinta ama kaydinta biyaha.
2. Xadka iyo ujeeddada xayndaabka waa in lagu qeexo xeer-hoosaadka, waana in aanu dhaafin xadka loo qoondeeyay.
3. Lama Oggola in la galo ama la dhexmaro xayndaabka dhulka la ilaaliyay ilaa lagu ogolaado ruqsad waafaqsan xaaladaheeda.
4. Qofka u arka in dhibaato ka soo gaareyso xayndaabka la cayimay ama hay'adda awoodda u leh u diido sida ku xusan qodobka 15^{aad} waxaa uu dacwad ka furan karaa Maxkamadda Awoodda u leh.
5. Waxaa geli kara xayndaabka sarkaal awood loo siiyay baadhista kormeerida, ilaalinta ilaha biyaha, qiyaasta maaxda biyaha iyo hawlgalo lagu darsayo dhulka, dhirta, xaaladaha kale ee cilmiga biyaha iyo dhulka, isaga oo ogaysiin hore siinaya cidda haysata ruqsadda biyo soo saarista ee goobta.

Qodobka 76^{aad}

Samaynta Shaqooyinka Horumarinta Biyaha

1. Ka dib marka loo raaco xeerarka, xeer-hoosaadyada iyo nidaamka dawladeed ee khuseeya la wareegista dhulka gaarka ah, Sarkaalka awooda loo siiyay, marka uu bixiyo ogaysiiska lagu jideyn doono xeer-hoosaadyada ka farcami doona xeerkan, waxa uu la wareegi karayaa lahaanshaha dhulka gaarka loo leeyahay ama waxa uu ka joojin karayaa in la adeegsado, haddii looga baahdo in laga sameeyo adeeg biyo oo dan guud ah sarkaalkaasi isla ujeedadan, waa uu gali karaa dhulkaasi iyo meel kasta, wuu ka saari karaa ama ku qodi karaa riig, ka qaban karaa shaqo kasta oo horumarineed, ka goyn karaa geedo ama sarac kale, si ku filan hirgalinta shaqadaa.
2. Hay'ada awoodda u lehi waxa ay u baahan kartaa in la dumiyay dhismaha ama hanti kasta oo maguurto ah oo si joogto ah loogu bedelayo dhismaha shaqooyinka la ogolaaday ee biyaha kadib marka mulkiilaha ogaysiis hore la siiyay iyada oo loo raacayo xeerkaan xeer-hoosaadyada iyo nidaamyada dawladeed ee dhaqangalka ah.
3. Shaqooyinka biyaha ee lagu ogolaaday, ujeeddada qodabkaan waa in ay lahaadaan natiijada go'aanka maxkamadda oo Kama dambays ah. Maxkamadda Awoodda u leh ee go'aanku khuseeyo ayaa iska leh fulinta go'aanka.
4. Haddii dhismaha ama hantida la dumiyay ay tahay meel lagu nool yahay (la degganyahay) ama rug ganacsi, mulkiilaha laguma fulinayo go'aanka ilaa beddelka meesha lagu noolyahay ama meheradda la siiyo ama magdhaw kale oo u dhigma la siiyo.
5. Maxkamadda ayaa go'aaminaysa xaaladda iyo habka magadhawga haddii aanu jirin

heshiis ay wada galeen mulkiilaha iyo Ha'yadda awooda u lehi. Mulkiilaha go'aanka la weerigida lagu fulin maayo ilaa ay maxkamaddu caddayso waqtiga fulinta. Haddii ay dhacdo in maxkamaddu go'aamiso in si degdeg ah loo fuliyo go'aanka waa in ay maxkamaddu xusta xaquuqda la wareegidda ee dhakhsahaasi dhalin karo, si fiiro gaar ah loogu yeesho go'aaminta magdhawga.

6. Hay'ada awoodda u lehi, iyadoon ku xadgudbayn xuquuqda magdhawga ee ku xusan xeerkaan, waxa ay si joogto ah u yeelan kartaa ama ay kiro uga qaadan kartaa dhulkaasi inta hawlaha biyaha looga baahan yahay, iyada oo aan wax lacag ah la bixinayn, dulsaar ama xuquuq kale. Dhulka ama kiradda waa in lagu diiwaan galiyaa magaca dawladda, iyada oo lagu salaynayo shahaadada ay bixiso hay'adda awoodda u lehi.
7. Marka sarkaalka awoodda loo siiyay ama qandaraaslihiisu qabanayaan shaqo ku meel gaar ah, sida qodista ama shaqooyinka la midka ah ee dhulka sida joogtada ah aan loo deganayn ama loo lahayn, hay'adda awooda u lehi sida ugu dhakhsa badan oo aan ka yarayn (6) lix bilood ka dib marka shaqadu dhamaato waa in ay dhulka sidiisii hore ka dhigtaa, ilaa inta suurto gal ah.
8. Mulkiilaha ama sharci ku deganaha dhulku, ka dib marka digniin qoraal ah uu siiyo hay'adda awooda u leh, waxa uu samayn karaa wax kasta oo loo baahan yahay in la qabto, oo aanay qaban hay'adda awooda u lehi si uu u ilaaliyo xaaladii hore ee dhulka. Mulkiiluhu ama deganuhu waa in uu ka codsado kharashyadii uu galay hay'adda awooda u leh intii shaqada la qabanayay.

Qodobka 77^{aad}

Mag-dhawiyada khuseeya hir-galinta shaqooyinka Biyaha

1. Arrimaha soo socda waxay mudan yihiin in la magdhabo marka ay la xiriirayaan hirgalinta shaqooyinka horumarinta biyaha.
 - b) Cidda leh lahaanshaha ahna kiraystaha dhulka ee ay sida joogtada ah ugala wareegtay hay'adda awooda u lehi, cid kasta oo dhulka ka bixisay lacag ama ku leh xuquuq kale dhulka ka hor intaan lala wareegin, cid kale oo dhaawac ka soo gaadhay samaynta shaqooyinka biyaha ama naafo iyo jabis ay sababeen shaqooyinka biyuhu, ama qof ay dhibaato ka soo gaadhay ka dib markii laga qaaday xuquuqdii uu lahaa ee uu kaga faa'idaysan lahaa dhulka ama hoos u dhac ku yimid qiimihii dhulkiisa kaas oo ay sababeen shaqooyinka biyaha ee ay amartay hay'adda awoodda u leh.
 - t) Hay'adda awooda u lehi waa in ay soo saarto xeer-hoosaadyo khuseeya arrimaha lagu soo sheegay ama aan lagu soo sheegin xeerkaan kuna saabsan samaynta shaqooyinka biyaha oo hanti ama dhul loola wareegayo si joogto ah iyo si ku meel gaar ah, magdhawga lacag ah ama si kale loo bixinayo, habka loo raacayo xisaabinta magdhawga iyo xadidistiisa iyo dariiqooyinka loogu gudbinayo maxkamadda haddii ay aaloomaan khilaafyo ku saabsan arrimahan.

Qodobka 78^{aad}
Shaqo Culus

1. Iyada oo looga gol leeyahay in la dhiso, la dayactiro, ama la kormeero shaqooyinka iyo agabka biyaha ee danta guud waxaa dhici karta in lagu soo rogo shaqo culus oo la xiriirta qayb kasta oo dhulka ah, Shaqadaa culus waxaa loo maaraynayaa heshiis lala galayo mulkiilaha dhulka.
2. Hadii ay suurto galiwaydo in lala heshiiyo Wasaaradda awoodda u lehi waxa ay xaq u leedahay in ay xayiraad dan guud ah ku soo rogto.
3. Wasaarada awoodda u lehi waxa ay dejin doontaa xeerhoosaadyo aan ka hor imanayn xeerkaan oo qeexaya dariiqooyinka loo marayo lahaanshaaha, gudbinta, toos-toosinta, noocayada shaqada culus iyo xeer nidaamiyada magdhawga.
4. Shaqadaasi culus waa in la diiwaangaliyo iyada oo shahaado la siinayo ka faa'idaystaha shaqadaasi culus.

CUTUBKA 15^{aad}
Qodobo kala duwan
Qodobka 79^{aad}
Mas'uuliyadda wax-yeellada

1. Hay'adda awoodda u leh ayaa ka mas'uul ah hantida lunta ama la wax-yeeleeyo, dhaawaca dadka ee kuwa maamulka shaqada ku luglihi gaystaan, taasi waxa ay ka dul qaadaysaa dadkaasi mas'uuliyada dacwada iyo maga-dhawga dadka la dhaawacay iyo hantida wax yeeladu gaartay ee ay ahayd in lagu soo dacweeyo, hadii ay ka dhalatay fal maamul, marka laga reebo taxadir xumo sida in lagu guul daraystay xeerarka badbaadada.
2. Qofka ay khusayso isagaa ka mas'uul ah dhaawaca shakhsiga ah iyo waxyeelada hantida ee ay sababtay khalad uu isagu sameeyay.
3. Qofka carqaladeeya nuxurrada xeerkaan iyo nidaamka maamulkiisa bixinayo waxaa ku waajibaya lacag bixin/ganaax ku salaysan waxyeelada falkiisu keenay iyo natiijooyinka ku takrifalka Xeerka Biyaha.
4. Mulkiilaha ama wakiilkiisu waxa ay saari karaan dhinac saddexaad mas'uuliyada wixii khasaare ah ama waxyeelo ah ee ay si toos ah ama aan toos ahayn u keenaan markii uu fulinayay shaqooyinka horumarinta khayradka biyaha ama baahida sharciga ah.

Qodobka 80^{aad}

Ganaaxyada

1. Qofka carqaladeeya qayb ka mid ah nuxurka qodobada Xeerkaan Biyaha iyo awaamiirta ama tilmaamaha lagu soo saaray xeer-hoosadyada Xeerka Biyaha, ama is hortaaga sarkaal ama qof magaciisa ku matalaya si uu u fuliyo hawlgal, ka dib marka uu siiyo digniin sarkaalka loo xilsaaray waxaa ku waajibaya ganaax bilow ah iyo mid kale oo loogu darayo maalin kasta oo ka hor imashuhu sii socodaba.
2. Qofka marka lagu fuliyo ku xad gudubka sida uu dhigayo qodobkaan faqradiisa laad, haduu mar kale ku kaco isla falkii waxa ku waajibaya ganaax ah laba jibaarka kii hore.
3. Qofka si toos ah uga horyimaada nuxurka Xeerkaan Biyaha iyada oo loo eegayo sida ay u kala culusyihiin ku xad gudubka iyo ku celcelintiisaba waxaa lagu xukumayaa xarig dhan 12 bilood iyo ganaax sida ku xusan qodobkaan faqradiisa 2aad.
4. Ha'yadda awoodda u lehi waxa ay soo saari doontaa xeer-hoosaad ama ogaysiisyo si sharci ah loo faafin doono oo khuseeya ganaaxyada iyo xariga ku haboon carqaladaynta qodobada Xeerka Biyaha.

Qodobka 81^{aad}

Babi in

1. Waxaa la baabi'iyey Sharci iyo Xeer-nidaamiye kasta oo ka hor imanaya Xeerka Biyaha Dawlad Hobaleedka Galmudug.

Qodobka 82^{aad}

Dhaqan Galka Xeerka

1. Xeerkani waxa uu si rasmi ah u dhaqan-gelayaa marka Golaha Wasiiradu meel-mariyo, Golaha Baarlamaanka Galmudug na ansixiyo, Madaxweynaha Dawlad Gobaleedka Galmudug na Dekereeto kusoo saaro, laguna daabaco Faafinta Rasmiga ah ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.